

TDK-dolgozat

2024

NEUMANN JÁNOS EGYETEM

MNB INTÉZET: FENNTARTHATÓ PÉNZÜGYEK KÖZPONT

NEMZETKÖZI GAZDASÁG ÉS GAZDÁLKODÁS MESTERSZAK



Neumann János Egyetem
Gazdaságtudományi
Kar



**AZ EURÓPAI UNIÓ BŐVÍTÉSÉNEK HATÁSA A TAGÁLLAMOK
HATALMÁRA A TANÁCSBAN**

**THE IMPACT OF EUROPEAN UNION ENLARGEMENT ON THE
POWER OF MEMBER STATES IN THE COUNCIL**

Kovács Tímea

Konzulens: Petróczy Dóra Gréta, Pásztor Gábor

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. 04. 15.

Absztrakt

A tanulmány az Európai Unió bővítésének hatását vizsgálta, tekintettel a tagállamok Tanácsban jelenlevő hatalmára. Az Unió a bővítések kapcsán az elmúlt években több lépést is tett. Ennek köszönhetően jelenleg tíz ország várakozik a csatlakozásra. A tanulmány azon országok csatlakozását vizsgálta, amelyekkel az Unió a csatlakozásról aktívan tárgyalásokat folytat. Mindezt két bővítési scenárión vizsgáltam meg: elsőként a nyugat-balkáni országok bővítésének mentén, másodsorban a már bővült Unióhoz Ukrajna, Moldova és Georgia csatlakozása alapján. A tanulmány a játékelmélet módszereit követve, a tagállamok a priori erejét határozta meg a Banzhaf és a Shapley-Shubik indexek alapján. A tagállamok hatalmának és befolyásának felmérésére különböző koalíciókat is megfigyelt, tekintettel mind a bővítés előtti és utáni állapotra is. Az eredmény, hogy mindkét bővítés esetén a nagyobb népességű tagállamok veszítenek a legtöbbet. A Nyugat-Balkán országainak csatlakozása esetén a kisebb népességű tagállamok jobban járnak, míg a 36 tagú Unióban már mindenki veszít a jelenlegi hatalmából. A megvizsgált koalíciók esetében is hatalomvesztés történik, valamint Ukrajna - az ötödik legbefolyásosabb államként - kiemelkedően nagy hatalommal rendelkezne az Unióban.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	1
2.	MÓDSZERTAN.....	3
2.1.	I HATALOM – BANZHAF INDEX	4
2.2.	P HATALOM – SHAPLEY-SHUBIK INDEX	5
2.3.	BELÉPŐ ORSZÁGOK KIVÁLASZTÁSA	6
2.4.	VÁLASZTOTT KOALÍCIÓK BEMUTATÁSA.....	8
3.	SZAVAZÁS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁBAN	10
4.	ELMÉLETI ÁTTEKINTŐ.....	12
4.1.	A SZAVAZATI SÚLYOK	12
4.2.	TAGÁLLAMOK KILÉPÉSE AZ UNIÓBÓL.....	13
4.3.	UNIÓ BŐVÍTÉSE	15
5.	ELEMZÉS ÉS EREDMÉNYEK	17
5.1.	AKTUÁLIS ERŐVISZONYOK AZ EU27-BEN.....	17
5.2.	BŐVÍTÉS A NYUGAT-BALKÁN ORSZÁGAIVAL	25
5.3.	UKRAJNA, MOLDOVA ÉS GEORGIA CSATLAKOZÁSA	28
5.3.1.	<i>Kitekintés.....</i>	32
6.	ÖSSZEFOGLALÁS	33
	IRODALOMJEGYZÉK	35
	MELLÉKLETEK.....	I
1.	MELLÉKLET: AZ EU27 LAKOSSÁGI ADATAI ÉS HATALMI INDEXEI.....	II
2.	MELLÉKLET: AZ EU33 LAKOSSÁGI ADATAI ÉS HATALMI INDEXEI.....	III
3.	MELLÉKLET: AZ EU36 LAKOSSÁGI ADATAI ÉS HATALMI INDEXEI	IV

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Kritikus játékosok a példa alapján	5
2. táblázat: Pivot játékosok a példa alapján	6
3. táblázat: Az Európai Községek Tanácsában a szavazati súlyok és a Banzhaf index.....	13
4. táblázat: Az EU27 legnagyobb népességű országainak hatalmi indexei	17
5. táblázat: Az EU27 közepes népességű országainak hatalmi indexei.....	21
6. táblázat: Az EU27 kis népességű országainak hatalmi indexei.....	22
7. táblázat: A csatlakozott országok hatalmi indexei	26
8. táblázat: Koalíciók hatalmi indexei bővítés előtt és után	27
9. táblázat: Az EU36 legnépesebb országainak lakossági adata és hatalmi indexei	28
10. táblázat: Az EU 36 bővítés országainak hatalmi indexei	30
11. táblázat: Koalíciók hatalmi indexei bővítés előtt és után	30
12. táblázat: Koalíciók hatalmi indexeinek különbsége a két bővítés között	31

Ábrajegyzék

1. ábra: Francia és német együttműködés hatalmi indexekben kifejezve.....	18
2. ábra: Weimari együttműködés hatalmi indexekben kifejezve.....	19
3. ábra: Alapító országok együttműködése hatalmi indexekben kifejezve.....	20
4. ábra: A V4 együttműködés hatalmi indexekben kifejezve.....	22
5. ábra: A 2004-ben felvett országok együttműködése, illetve a 2004-ben felvettek együttműködése szemben az alapító országok együttműködésével	23
6. ábra: Északi országok együttműködése hatalmi indexekben kifejezve	24
7. ábra: Az EU27 erőviszonyainak szemléltetése	25
8. ábra: EU33 bővítést követő hatalmi index változás Banzhaf és Shapley-Shubik alapján is	26
9. ábra: EU36 bővítést követő hatalmi index változás Banzhaf és Shapley-Shubik alapján is	29
10. ábra: Erőviszonyok szemléltetése az EU36-ban	31

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unió újabb bővítésének kérdése hosszú ideje szerepel az Unió napirendjén. 2023 decemberével bezárólag az Unióhoz való csatlakozásra kilenc tagjelölt ország vár, a legrégebben tagjelölt Törökországtól a legújabb tagjelölt Georgiáig. A bővítés ellenben az elmúlt években az orosz-ukrán konfliktus hatására egy erős lendületet kapott, mivel Ukrajna és Moldova is elnyerte a hivatalos tagjelölt státuszt. Ezen események a Nyugat-Balkán országaiban elégedetlenséget okoztak, hiszen az EU-val szorosan együttműködve készülnek a csatlakozásra évek óta, míg Ukrajna egy és fél év leforgása alatt gyorsított csatlakozást kérvényez. Ezen események hatására feltevődik a kérdés, hogy vajon lesz bővítés a következő években és ha lenne akkor annak milyen hatásai lennének az Unióra?

Egy bővítés rengeteg oldalról hatással lenne az Unió mindennapi működésére, ellenben az alábbi tanulmányban azt vizsgálom, hogy az Unió erőviszonyait és a tagállamok hatalmát, hogyan befolyásolná a bővítés. A központi kérdés tehát, hogy hogyan rendeződnek át az erőviszonyok az Unióban a bővítés hatására. Ellenben kérdés megválaszolása számos más kérdést is felvet. A legelső, hogy mekkora hatalma van a ma ismert Unióban a tagállamoknak és kik a legtöbb befolyással bíró országok? Ezt követően, a valóság megközelítésének érdekében a tanulmányban számos politikailag releváns koalíciók hatalmára is kíváncsi voltam. Megvizsgáltam a V4, a francia-német, a weimari, az alapító országok, az északi országok és a 2004-ben felvett országok (hipotetikus) koalíciójának hatalmát. És végső soron arra a kérdésre kerestem a választ, hogy mindezekre hogyan hat a bővítés és kik lesznek a nyertesei és vesztesei a kibővített Uniónak?

Az erőviszonyok és az országok hatalmának meghatározására az Európai Unió Tanácsának szavazati mechanizmusát vettem alapul. A Tanácsban a tagállamok kormányfői módosítják, elfogadják vagy elutasítják a Bizottság javaslatait. A Tanács és a Parlament együtt társjogalkotók, így az Unió legfőbb döntéshozói, ellenben a Tanácsban kerülnek megszavazásra a legfontosabb politikai döntések. Ennek értelmében, a tagállamok hatalmát főként a Tanácsban elfoglalt helyük biztosítja, azaz, hogy mennyire képesek befolyásolni a szavazás eredményét vagy képesek-e azt blokkolni. A Lisszaboni Szerződés alapján egy javaslatot akkor fogadnak el a Tanácsban, ha a tagállamok legalább 55%-a szavaz mellette (jelen esetben 15 tagállam), illetve ezen országok képviselik az Unió népességének legalább 65%-át (Európai Tanács, 2022). Továbbá, akkor tudnak blokkoló kisebbséget alakítani, ha legalább négy tagállam a javaslat ellen szavaz és a szavazók népességének legalább 35%-át fedik le.

Az EU bővítését a dolgozatban két scenárióként kezeltem. Először a Nyugat-Balkán országainak csatlakozását vizsgáltam (EU33) és azt követően a nemrégiben tagjelölt státuszt elnyerő országok hatását figyeltem meg (EU36). A legfrissebben tagjelölt országok Ukrajna, Moldova, Georgia és Bosznia-Hercegovina, ellenben mivel Bosznia-Hercegovina a Nyugat-Balkán országaihoz tartozik, emiatt az utóbbi csoport tagjának Ukrajnát, Moldovát és Georgiát tekintettem. Törökország nem része a tanulmánynak, mert 2018 óta megakadtak a tárgyalások az ország csatlakozásról (Európai Tanács, 2023).

A kutatás során feltett kérdések megválaszolására a szakirodalom által is választott játékelméleti módszertant alkalmaztam. A játékelméletben a döntési helyzetek vagy szavazások befolyását az a priori erő méri, melynek két legelterjedtebb mérőszáma a Banzhaf index és a Shapley-Shubik index. Az indexek számszerűsítik az országok hatalmát és befolyását a döntési helyzetekben. Azaz minden országhoz olyan értéket rendel amekkora az ország befolyása a Tanács döntései felett. Ellenben, az indexek nem képesek olyan tényezőket is figyelembe venni, mint politikai vagy gazdasági befolyás, vagy akár a tagállamok alku képessége. Ennek ellenére a szavazati rendszerek kulcsfontosságú tényezője a matematikai alapjuk és azok ismerete.

A tanulmány felépítését tekintve először a módszertant ismertetem, beleértve a két bővítési scenárió indoklását és a kiválasztott koalíciók bemutatását. Ezt követően, nagy vonalakban ismertetem az Európai Unió Tanács szavazati mechanizmusának fejlődését és az Unió bővítésének szerepét mindezekben. Majd egy szakirodalmi áttekintő keretein belül támasztom alá a szavazati súlyok vizsgálatának relevanciáját és bemutatom a témában született korábbi tanulmányokat és eredményeiket, mind a bővítés mind a kilépések kapcsán. Az elmélet ismertetését követően az elemzés fejezetben elsőként az Európai Unió aktuális (EU27) erőviszonyait szemléltetem, majd ezek mentén a bővítés hatását elemzem EU33 és EU36 esetében. A tanulmányt végül összefoglalással zárom.

2. MÓDSZERTAN

Az alábbi fejezetben ismertetem az Európai Unió Tanács szavazati mechanizmusának vizsgálatára használt játékelmélet módszereit. A tanács szavazati mechanizmusát kettős többségként is nevezik, hiszen egyszerre két feltételnek kell teljesülnie egy javaslat érvénybe lépéséhez. Első feltétel az országok lakosságának méretére, illetve a második feltétel a javaslatot támogató országok számára utal. Ezen két feltétel egyidejű figyelembevételé miatt szükséges a játékelmélethez fordulni. Csupán a lakossági adatokra fókuszálva, figyelmen kívül hagyvánk a tagállami kvóta adta hatalmukat, amely jelentős a kis népességű országok számára. A tagállamok népesség adatai a blokkoló kisebbség alakításánál is számítanak, azaz amikor legalább négy tagállam együttesen szeretne megakadályozni egy javaslatot.

A Tanács szavazását a játékelmélet szerint egyszerű átruházható hasznosságú kooperatív játéknak tekinthetjük (Petróczy et al., 2019). A játékosok ez esetben a szavazó tagállamok és egy koalíció értéke egy, ha elegendő taggal rendelkezik a javaslat megszavazásához, minden más esetben nulla. A dolgozat mivel a tagállamok befolyását szeretné mérni a döntésekre, így a játékelméletben használatos a priori erő meghatározása a cél.

Az a priori erő meghatározása, ellenben nem foglalja magába a tagállamok között húzódó politikai szálakat, hanem homogénnek tekinti őket (Felsenthal és Machover, 2004). Az a priori erő a statisztikai oldalát mutatja be a szavazati lehetőségeknek és a koalíció képzéseknek, ellenben ezek a való életben sokkal bonyolultabb rendszert takarnak (Kóczy, 2010). Hiszen a tagállamok hatalma nemcsak a demográfiai tulajdonságaikból ered, hanem a diplomáciai és alku képességeikből, gazdasági kapcsolataikból, a történelmi múltjukból, politikai kultúrájukból és nem utolsó sorban az aktuális kormány stabilitásából. Nem elhanyagolható továbbá a személyes szimpátia sem, amely a vezetők közötti dinamikát határozza meg. Mindezek ellenére az a priori erő kiszámítása elengedhetetlen, annak érdekében, hogy megértsük a szavazási rendszer limitációit és lehetőségeit.

Az a priori erő meghatározásának két megközelítésével fogok dolgozni, amelyeket Felsenthal és Machover (1998, 2004) fogalmazott meg. Az egyik megközelítésben az a priori erőt a szavazók befolyásának mérésével határozták meg, amelyet az *influence* (jelentése befolyás) kifejezés mentén I hatalomnak neveztek el. A másik megközelítés a P hatalom, amelyben a P az angol *prize*-ből (jelentése díj) következik, azaz egy játékos részesedését méri a díjból, avagy mennyivel járult hozzá a díjhoz, ami ez esetben a megsza-

vazott javaslat. Az alábbiakban ezen két megközelítést részletezem és példa segítségével mutatom be a számításokat.

2.1. I HATALOM – BANZHAF INDEX

Az I hatalom a szavazók befolyására koncentrált, vagyis a szavazó lehetséges hatásának mértékére egy döntésben. Az I hatalom mérésére a legelterjedtebb mérőszám a normalizált Banzhaf index (Felsenthal és Machover, 2004). A Banzhaf index megalkotásával elsősorban Penrose (1946) és Banzhaf (1965) foglalkozott, ellenben a normalizált Banzhaf index Felsenthal és Machover (2004) után terjedt el. A Banzhaf index kiszámításához meg kell határozni, hogy az országok hányszor nevezhetők kritikusnak. Kritikussá válik egy ország, ha a nyertes koalícióból történő kilépésével a koalíció már nem tudna nyerni. Azaz kritikus egy tagállam, ha a támogatása nélkül már nem lesz az adott javaslat elfogadva. Ennek értelmében minden esetben a cél a kritikus játékos meghatározása a koalíciókban. Jelölje N a játékosok halmazát, $S \subseteq N$ egy tetszőleges koalíciót. A kisbetűs jelölések a halmazok számosságát adják meg, tehát $s = |S|$ az S koalíció tagjainak száma, $n = |N|$ a játékosok száma. A $v : 2N \rightarrow R$ karakterisztikus függvény határozza meg az egyes koalíciók értékét, tehát $v(S)=1$, ha egy javaslatot meg tud szavazni S koalíció, és $v(S)=0$, ha nem. A Banzhaf index számítása i játékos esetén következőképpen írható fel (Banzhaf, 1965; Penrose, 1946):

$$\sum_{S \subseteq N \setminus \{i\}} \frac{1}{2^{n-1}} (v(S \cup \{i\}) - v(S)) = \frac{\eta_i(v)}{2^{n-1}}. \quad (1)$$

Az $\eta_i(v)$ az i játékos Banzhaf-féle pontszáma, azaz azon koalíciók száma, ahol i kritikus szavazó. A szavazási erő hatékony kifejezésére, ellenben a Banzhaf értékét normalizálni kell, amely képlete a következőképpen írható fel (Banzhaf, 1965; Coleman, 1971; Penrose, 1946):

$$\beta_i = \frac{\eta_i(v)}{\sum_{j \in N} \eta_j(v)}, \quad (2)$$

amely végsősoron azt jelenti, hogy egy adott ország ahányszor kritikus annak arányában, hogy az összes ország ahányszor kritikus.

Legyen adott a következő példa: három játékos A, B és C, amelyeknek sorra 7, 5 és 3 a súlyuk a szavazás során. Egy javaslat akkor kerül elfogadásra, ha támogatóinak összsúlya eléri a 10-et. A szavazók minden esetben csak igennel vagy nemmel szavazhatnak.

A Banzhaf index kiszámítását a fent leírt példán mutatom be, amelyet az 1. táblázat szemléltet. A Banzhaf indexhez az összes nyertes koalíciót kell megkeresni, amelyek ebben az esetben az ABC, az AB és az AC koalíciók. A játékosok Banzhaf indexeinek meg-

adásához azt kell megfigyelni, hogy melyik játékos kilépésével nem lesz már a koalíció nyertes. Ezen estek az 1. táblázatban szerepelnek, megfigyelhető, hogy az A játékos 3 esetben is kritikus, míg a B és C játékosok csak 1 esetben kritikusak. Mivel összesen öt esetben volt a 3 játékos kritikus így az A-nak 3/5-öd, illetve a B és C játékosoknak 1/5-öd a Banzhaf indexük. Látható, hogy B és C súlya különbözött, valós befolyásuk a szavazás kimenetére azonban megegyezik.

1. táblázat: Kritikus játékosok a példa alapján

Játékosok	Nyertes koalíciók		
	ABC	AB	AC
A	1	1	1
B	0	1	1
C	0	0	0

2.2. P HATALOM – SHAPLEY-SHUBIK INDEX

A P hatalom a szavazást egy díjként fogalmazza meg és azt méri, hogy a szavazó mennyivel járul hozzá a döntéshez. A P hatalom mérésére a legelterjedtebb mérőszám a Shapley-Shubik index (Felsenthal és Machover, 2004). A Shapley-Shubik index meghatározásában a cél a pivot játékosok keresése (Shapley és Shubik, 1954). Pivotnak nevezhető egy játékos, vagy a szavazó ország, ha a koalícióba való lépésével a koalíció már nyer, ellenben itt a koalícióba lépések sorrendje számít. Ez azt jelenti, hogy minden játékoshoz az egyes koalíciókhoz való egyéni hozzájárulásainak átlagát rendeli. Az i játékos Shapley-Shubik indexe, így írható fel (Shapley és Shubik, 1954):

$$\sum_{S \subseteq N \setminus \{i\}} \frac{s!(n-s-1)!}{n!} (v(S \cup \{i\}) - v(S)), \quad (3)$$

a jelölések ugyanazok, mint a Banzhaf index esetében.

A Shapley-Shubik index számítását a fent alkalmazott példa alapján a következőképpen végezhetjük el. Az A, B és C játékosokból, mivel számít a sorrend, 3!, azaz 6 féle koalíciót lehet leképezni (lásd 2. táblázat). Minden koalíció esetében meg kell határozni, hogy melyik játékos belépésével lesz a koalíció elsőként nyertes, figyelve a belépő játékosok sorrendjére. A 2. táblázatból leolvasható, hogy összesen 6 esetben voltak pivot játékosok, amelyből az A játékos háromszor, a B kétszer és a C csupán egyszer. Így a játékosok Shapley-Shubik indexei a következők: A-nak 2/3-ad, B-nek és C-nek is 1/6-od.

2. táblázat: Pivot játékosok a példa alapján

Lehetséges belépési sorrendek						
Játékosok	A-B-C	A-C-B	B-A-C	B-C-A	C-A-B	C-B-A
A	0	0	1	1	1	0
B	1	0	0	0	0	1
C	0	1	0	0	0	0

Mindkét index rávilágított arra, hogy B és C játékos szerepe azonos a szavazati helyzetben, ugyanakkor az indexek tényleges értéke eltér.

A Banzhaf és a Shapley-Shubik index valóban a legelterjedtebb módszer az a priori erő mérésére, ellenben a szakirodalomban nincs egyetértés, hogy melyiket mikor érdemesebb választani. Felsenthal és Machover (1998) könyvükben az I és P hatalom hatalmi indexeinek tulajdonságát vizsgálták és végül a Banzhaf indexet tanácsolták a használatra. Ellenben Turnovec (1998) tanulmányában amellet érvel, hogy a Shapley-Shubik indexet érdemesebb használni. A dolgozatnak ezen vita kiértékelése nem része, így mindkét hatalmi indexet megvizsgálja, így elkerülve az esetlegesen paradox szituációkat.

2.3. BELÉPŐ ORSZÁGOK KIVÁLASZTÁSA

A dolgozat egy átfogó képet kíván adni a belépni vágyó országok hatalmi kilátásairól. Ennek érdekében a dolgozat magába foglalja az összes olyan jelenleg tagjelölt státusszal rendelkező államot (illetve Koszovót, akinek potenciális tagjelölt státusza van), akivel az EU aktívan együttműködik a csatlakozás szorgalmazásán. A kutatás tárgyát nem képezi Törökország, aki 1999-ben vált hivatalos tagjelölté, mert a csatlakozását elősegítő tárgyalásaik 2018-ban elakadtak (Európai Tanács, 2023). Továbbá, Koszovó helyzete sem egyértelmű, hiszen öt európai uniós tagállam sem ismeri el a függetlenségét – Románia, Szlovákia, Görögország, Spanyolország és Ciprus - (Európai Parlament, 2023a), így csupán potenciális tagjelölt lehet, ellenben az Unió ugyanabban a keretrendszerben kezeli Koszovót, mint a többi tagjelölt nyugat-balkáni országot és aktívan tárgyal a koszovói csatlakozás elősegítésén.

A dolgozat tárgyát képező tagjelölt államokat két csoportra osztottam. (1) Az első csoport a nyugat-balkáni államok, amelyek Albánia, Bosznia-Hercegovina, Észak-

Macedónia, Koszovó, Montenegró és Szerbia. (2) A második az újonnan tagjelölt státuszt elnyerő államok, amelyek Ukrajna, Moldova és Georgia. 2022-ben vált tagjelölté Bosznia-Hercegovina is, ellenben őt a Nyugat-Balkán régió országához soroltam.

Az Unióban aktív vita tárgyát képezi a fokozatos vagy egységben történő bővítés. A dolgozatnak a vita kiértékelése nem része, ellenben a két meghatározott csoportnak az egységben történő csatlakozását vizsgáltam. Azért döntöttem az országok egységként kezelése mellett, mert precedenst állított erre a 2004-es bővítés. Ekkor Magyarország és Lengyelország jóval előrébb állt a csatlakozásban, mint a másik 8 tagjelölt, de végül az a döntés született, hogy a bővítés egyszerre valósuljon meg. Ezek alapján a Nyugat-Balkán országait és az új tagjelölt államokat külön-külön egységként fogom kezelni a dolgozatban.

Elsőként a Nyugat-Balkán országainak csatlakozását vizsgáltam, mint a legesélyesebb országok a következő csatlakozásra. Az uniós vezetők 2022 júniusában kifejezték teljes és egyértelmű elkötelezettségüket a Nyugat-Balkán uniós tagsági perspektívája mellett, és a csatlakozási folyamat felgyorsítását sürgették (Európai Parlament, 2023a). Az elkötelezettség mellett a reformokban segítséget és pénzügyi támogatást is nyújtanak a Stabilitációs és Társulási Folyamat, illetve az Új Növekedési Terv keretein belül. A folyamatok felülvizsgálatának érdekében rendszeres csúcstalálkozót tartanak. A legutóbbi csúcstalálkozó 2023. december 13-án történt.

Következőnek Ukrajnát, Moldovát és Georgiát vizsgáltam, amelyek az orosz-ukrán háború nyomására nyerték el tagjelölt státuszukat az elmúlt években. Az EU a nyugat-balkáni országok kapcsán az érdem alapú csatlakozást hangsúlyozta. Ennek hitelessége felborult azzal, hogy Ukrajna, Moldova a csatlakozási kérelem benyújtását követő 1 éven belül megkapta a tagjelölti státuszt, amelyre korábban nem volt példa, és egyértelmű volt a politika alapú döntés a tagjelöltség odaítélésekor. Fontos kontrasztba állítani őket a Nyugat-Balkán országaival, akik évtizedek óta a feltételek teljesítésén igyekeznek, ellenben ez a politikai nyomás hiányzott, amely véghez vihette volna a csatlakozást.

A két bővítési scenáriót nem egymástól elkülönültem vizsgáltam, hanem egymásra épülve. Azaz Ukrajna, Moldova és Georgia nem az EU27-hez csatlakozna, hanem a már Nyugat-Balkánnal kibővült EU33-hoz. Ennek indoka a nyugat-balkáni országok előrehaladottsága a csatlakozási tárgyalásokban.

2.4. VÁLASZTOTT KOALÍCIÓK BEMUTATÁSA

A tanulmány során koalíciókat állítottam fel, annak érdekében, hogy átfogóbb képet biztosítson az EU erőviszonyairól és azok átalakulásáról a bővítés hatására. A felállított koalíciók számításánál a koalíciók tagállami kvótája azzal egyenlő, ahány ország a koalícióban szerepel, a többi országnak 1. Hasonlóan, a koalíciók lakosság kvótája az öt alkotó országok lakosságának összege. A koalíciók hatalmi indexeinek számítására is a Shapley-Shubik és a Banzhaf index mérőszámait használtam.

Az első koalíció, amelyet a vizsgáltam a francia-német együttműködés, amely az Unió kialakulásban és az európai integráció mélyítésében kulcsfontosságú szereppel bír. A két ország nem csupán az Unió legnagyobb országai mind népességet és gazdasági teljesítményt tekintve, hanem elkötelezett formálói is az uniós politikáknak, együttműködésüket francia-német tengelynek is nevezik (Kaeding és Selck, 2005).

Következő koalícióként a weimari háromszög néven ismert, weimari együttműködését figyeltem meg, amely Franciaországot, Németországot és Lengyelországot egyesíti. A weimari háromszög egy 1991-ben alapított fórum a három ország számára, hogy a hidegháborút követően kiépíthessék az európai értékeken alapuló együttműködést, hogy segítsék Lengyelországot a NATO és az EU integrációjában és közben a német-francia kapcsolatot is mélyíthessék (Maurice, 2022). Továbbá, a három ország kooperációja az elmúlt években főleg az Ukrajnát érintő, az energiapolitikát és az EU védelmi politikáját érintő kérdésekben erősödni látszott (Bendiek, 2008; Lang és Schwarzer, 2011; Plóciennik, 2020).

Ezt követően az Unió legerősebb magját, az alapító országokat vizsgáltam meg, amelyet Németország (akkor még NSZK), Franciaország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia és Belgium képez. A hat ország 1951-ben alapította az Európai Szén- és Acélközösséget, hogy közös irányítás alá helyezhessék a szén- és acéliparukat és ily módon ne fordíthassák egymás ellen fegyvereiket (Európai Unió, n. d.-a). Ezt követően ugyanezen hat ország alapította meg az Európai Gazdasági Közösséget, amely az EU elődjének nevezhető, így az ők hatalmi helyzetük az EU-ban kulcsfontosságú.

A hidegháború időszaka Európát két részre osztotta a nyugati és keleti blokk egymástól eltávolodott, úgy ideológiában, mint a gazdasági kapcsolataikban is (Európai Unió, n. d.-b). A hidegháború véget érte a keleti országok fokozatos integráción mentek keresztül, amely a 2004-es csatlakozásukkal csúcsosult. A 2004-ben csatlakozott 10 ország koalícióját vizsgáltam meg következőnek, mint az EU legnagyobb egységben bővült

tömbjét és az EU keleti országainak képviselőit. Továbbá, a tanulmány során azt is megvizsgáltam, hogy mennyi hatalmuk van az alapító tagállamokkal szemben.

Következő koalíciónak a V4-ek együttműködését választottam, amely Magyarországot, Csehországot, Szlovákiát és Lengyelországot foglalja magába. A V4 együttműködése sok területen sikeresnek mondható, mint például EU szomszédságpolitika, koordináció a energia biztonság és a közlekedés területein, ellenben együttműködésüket sokszor akasztja az egymás között húzódó politikai problémáik (Walsch, 2014). Az elmúlt években a migrációs kérdésekben történt sikeres közös fellépés, ellenben a orosz-ukrán háborúval kapcsolatos ellentétek mélypontra vitték a Visegrádi együttműködést.

Az utolsó koalíció, amelyet vizsgáltam a tanulmány során az északi országok regionális koalíciója. Az északi országok koalíciójába foglaltam Dániát, Finnországot, Svédországot, Észtországot, Litvániát és Lettországot. Az országok együttműködése leginkább a halászati, energia politikai, mezőgazdasági kérdésekben és az EU külkapcsolataiban jelennek meg. Továbbá, együttműködésüknek platformot biztosít az Északi Tanács, amelynek tagja Dánia, Finnország, Izland, Svédország és Norvégia, illetve megfigyelő államok Észtország, Lettorság, Litvánia (Nordic Co-operation, n. d.).

3. SZAVAZÁS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁBAN

Az alábbi fejezetben bemutatom az Európai Unió Tanácsának szavazati mechanizmusát és annak alakulását az évek során. Ennek átfogó leírására az Európai Parlament (2023b) oldalán található leírást vettem alapul. Az Európai Unió Tanácsának fejlődésében a minősített többségi szavazás elve a kezdetektől jelen van. Bár ekkor még nem abban a formában, amelyet ma ismerünk. Az Unió bővülésével az egyhangú szavazást igénylő területek kérdése egyre nagyobb politikai vitává vált. Végül, a bővítések alkalmával a szavazati súlyokat újra gondolták, hogy minden ország reprezentálva legyen.

Ennek értelmében a szavazati súlyok az első bővítést követően felülvizsgálatra szorultak. Az első bővítés 1973-ban valósult meg az Egyesült Királyság, Dánia és Írország csatlakozásával. Ezt megelőzően a 1957-es Római Szerződésekben aláírtak alapján a nagyobb országok 4, közepesek 2, míg az egyetlen kicsi tagállam 1 szavazati súllyal rendelkeztek. A bővítés következtében ellenben a nagy országok szavazati súlya 10-re emelkedett és a többi országé ennek megfelelően. Ez a keretrendszer egészen a Nizzai szerződésig fennmaradt, amelyet megelőzően öt állam csatlakozott (Görögország, Spanyolország, Portugália, Ausztria, Svédország) és szavazati súlyukat a többi országhoz képest ítélték meg a 2-től 10-ig tartó skálán, ahol 10 szavazati súllyal rendelkezett Németország, Franciaország, Olaszország és az Egyesült Királyság.

A Tanács szavazási mechanizmusának következő lépcsőfoka a már említett Nizzai Szerződés, amely a 2004-es csatlakozásra készítette fel a Tanácsot. Az Unió történelmének legnagyobb csatlakozása 2004-ben történt, amikor 10 ország lépett be az Unióba, amelyek Ciprus, Csehország, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Szlovákia és Szlovénia. Ez a bővítés 15 tagállamról 25 tagállamra való átállást jelentett. A Nizzai Szerződés alapján a minősített többség eléréséhez 73,9% kell a szavazatoknak, illetve ezen szavazatok le kell fedjék az EU polgárainak 62%-át, ha egy tagállam kéri, tehát nem kizárólagosan minden esetben.

A Nizzai Szerződésben meghatározottak egészen a 2014-es Lisszaboni Szerződésig maradtak fent. Ugyanis a Lisszaboni Szerződés eltörölte a szavazati súlyok rendszerét és helyettük az országok demográfiai adottságaira helyezte a hangsúlyt. A Szerződés alapján ahhoz, hogy elfogadjanak egy javaslatot a tagállamok 55%-a mellette kell szavazzon és ezen tagállamoknak reprezentálni kell az EU népességének 65%-át. Továbbá a tagállamok, akkor tudnak blokkoló kisebbséget alakítani, ha legalább négy tagállam a javaslat el-

len szavaz és az Unió népességének legalább 35%-át fedik le. Ezek a szabályok vonatkoznak ma is a Tanács szavazási mechanizmusára.

4. ELMÉLETI ÁTTEKINTŐ

A következő fejezetben bemutatom a témában született jelentős szakirodalmakat, amelyek a tanulmányom alapját képezik. A szakirodalmakat három részre osztottam. Elsőként a szavazati súlyok vizsgálatának jelentőségét tárgyalom, azt követően azon szakirodalmakat mutatom be, amelyek az Unióból való kilépést vizsgálták és végül azon irodalmakat, amelyek a bővítéseket vették figyelembe. Az évek során változtak a bővítés és kilépés szereplői, ahogyan az országok demográfiai adatai is. Azonban ezek a tanulmányok kulcsfontosságúak a téma megértésében és elemzésében.

4.1. A SZAVAZATI SÚLYOK

Ahogy a politikai döntéshozatal fontossága és bonyolultsága nő, úgy válik egyre fontosabbá a szavazati súlyok elemzése és vizsgálata. A szavazati súlyok meghatározzák, hogy egy adott döntésben milyen mértékben vesznek részt a szavazó felek, és milyen befolyással rendelkeznek a döntés felett. A szavazati súlyok és a szavazati erő kérdésköre nagy jelentőséggel bír, ha új országok csatlakoznának az Unióba. Az előző fejezet alapján is látható, hogy a szavazási mechanizmus a bővülések mentén fejlődött, és minden bővítés előtt egy olyan szavazási rendszer mellett döntöttek, amely több tagállam esetén is kedvező az országoknak és a döntéshozatali mechanizmusnak.

Brams és Affuso (1976, 1987) tanulmánya rávilágít, hogy az Európai Gazdasági Közösség kezdeti éveiben Luxemburnak, habár volt beleszólása a döntésekbe, a szavazati rendszer alapján akár ki is lehetett volna hagyni mindenből. Az Európai Gazdasági Közösséget hat állam alapította Németország, Franciaország, Olaszország, Belgium, Hollandia és Luxembourg. A 3. táblázat szemlélteti, hogy a nagyobb országoknak 4, a kisebbeknek 2 és végül Luxembourgnak 1 szavazati súlya volt. A szavazati súlyok ezen felállása 1958-tól 1973-ig volt érvényben, amely időszakban a Római Szerződések alapján 12 szavazat kellett a 17-ből a minősített többség eléréséhez, tehát 12 szavazatnál fogadták el az adott javaslatot. Mivel minden más tagállamnak páros volt a szavazati súlya, ellenben Luxemburnak csupán 1 szavazata volt, így önmagában nem lehetett döntő szerepe a kérdésekben. Ezt Brams és Affuso (1987) által kiszámolt Banzhaf index is igazolja, hiszen Luxemburg befolyásának értéke egyenlő nullával, habár szavazati súlya 1-nek felel meg. Egyetlen egy koalícióban sem szerepelt kritikus szavazóként, így valójában egyetlen egy döntéshez sem volt szükség a szavazatára.

3. táblázat: Az Európai Közöségek Tanácsában a szavazati súlyok és a Banzhaf index

Országok	Szavazati súly	Banzhaf index
Németország	4	0,238
Franciaország	4	0,238
Olaszország	4	0,238
Hollandia	2	0,143
Belgium	2	0,143
Luxemburg	1	0

Forrás: Brams és Affuso (1976)

Luxemburg nem szerencsés helyzetén csupán csak a következő évek bővítései segítettek. 1973-ban további három állammal bővült az Európai Közöségek, így a szavazati súlyokat kénytelenek voltak újragondolni és emelni, hogy árnyaltabb legyen a különbség a szavazók között.

Luxemburg szerencsétlen helyzete példa a szavazati súlyok vizsgálatának jelentőségére. A dolgozatban vizsgált bővítések esetén érdemes odafigyelni, hogy mely országok járnak jól vagy rosszul a megváltozott súlyok hatására, illetve tudnak-e alakítani olyan országok blokkoló kisebbséget, amelyek eddig képtelenek voltak beleszólni az Unió működésébe.

4.2. TAGÁLLAMOK KILÉPÉSE AZ UNIÓBÓL

Az Európai Unió kiemelkedő kilépő országa Nagy Britannia 2020-ban, ellenben nem az egyetlen ország, amelyben felmerült a kilépés gondolata. Az Unió kilépési mechanizmusa a Brexittel lett igazán világos, ellenben már a 2008-as éveket követő válságos periódusban szó esett egy esetleges görög kilépésről, Grexitről. Ezen események más tagországokban is felvetették a kérdést az Unióba maradásról és több tagállamban jöttek létre olyan pártok, amelyek a kilépés mellett kampányolnak. Az alábbiakban azon jelentősebb és releváns irodalmakat ismertettem, melyek ezen kilépni vágyó országok hatását vizsgálták meg a Tanács döntéshozatalára vonatkozóan.

Kóczy (2016, 2019) a Brexitet vizsgálva azt találta, hogy a legtöbb tagállam hatalmi indexe nő a brit kilépés után. Tanulmányában ellenben csak a Shapley-Shubik indexre hagyatkozott. Továbbá, a Brexit következtében, habár kilépő országról van szó, azonosítja az új tag paradoxonnak nevezett jelenséget (Brams és Affuso, 1976). Egy ország csatlakozása logikusan a többi tagállam hatalmának csökkenését eredményezné, ellenben új tag para-

doxonnak hívjuk, ha mégis egyes tagállamok hatalma nő. Kóczy (2019) esetében, fordított szituációban figyelhető meg a jelenség, mert a Brexit kilépése mellett a nagy országok növekvő hatalmával ellentétben Lettországnál és a nála kisebb tagállamoknál csökken a befolyás mértéke a döntéshozatalra. Továbbá, a Shapley-Shubik indexek segítségével a költségvetés felosztására is megvizsgálta a Brexit hatását és Kóczy (2019) azt találta, hogy a 6 milliónál, kisebb lakosságú országok akár 15%-os veszteséget szenvednek el, míg a költségvetés újraelosztásán a legnagyobb tagállamok nyernek legtöbbet. Göllner (2017) a Brexitet vizsgálta kiemelve, hogy a brit kilépést követően a V4-ek hatalma jelentősen nőhet az Unióban és arra szorgalmazza az országokat, hogy a koalíciókban rejlő erejüket használják ki, ellenben ezzel Kóczy (2021) nem ért egyet és előrejelzéseiben sem ezt az eredményt találta.

Szczypińska (2018) ugyancsak Brexit hatását vizsgálja figyelembe véve külön-külön a tagállamokat és az esetleges koalíciókat is. Kóczy (2016, 2019) kutatásával ellentétben Szczypińska (2018) koalíciókra bontotta az országokat több szempont alapján. Megfigyelte az eurót és nem eurót használó országokat; azon országokat, ahol egyensúlyhiány van összevetve azokkal, ahol nincs, vagy ahol túlzott egyensúlytalanságok vannak; megvizsgálta a nettó befizetőket és azok élvezőjét; illetve azokat, akik az uniós szabályok hívei vagy moderált támogatói vagy szkeptikusak az Uniós szabályokkal. Ezek a koalíciók mentén figyelte meg, hogy a Brexit, hogyan befolyásolja az országokat. A Brexit hatására a nem eurót használó országok még nehezebben tudnának blokkoló kisebbséget képezni. A nettó befizető országok hatalmi helyzetén nem változtat a Brexit, a kilépés után is nagyon erős pozícióban maradnak.

Kóczy (2021) ugyancsak a Brexit kilépést vizsgálta, ellenben Szczypińska (2018) tanulmányához hasonlóan koalíciókra bontotta az országokat régióiknak megfelelően. Ehhez a számításához hozzáfűzött egy népességi adatokat előrejelző adatbázist, amely segítségével 2100-ig megfigyelte hogyan alakulnak a hatalmi indexek a régiókban. Kóczy (2021) által választott régiók a következőket jelentik: Nyugat (mag-országok, Franciaország, Németország, Belgium, Luxemburg és Hollandia), Észak (Írország, Svédország, Finnország, Észtország, Lettország, Litvánia, Ausztria és Dánia), Dél (Spanyolország, Portugália, Görögország, Olaszország, Ciprus és Málta), Kelet (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Horvátország, Szlovénia, Románia és Bulgária). Ezen koalíciók megfigyelése azt mutatja, hogy valóban a mag-országok hatalma növekszik a legjobban, míg a többi régió hatalma csökken.

Petróczy és szerzőtársai (2019) a Brexiten túlmutatóan több más ország kilépését is megvizsgálták. Azt az eredményt kapták, hogy habár a Brexit a nagynépességű országoknak kedvez, addig egy következő kilépés Csehország vagy Franciaország részéről, már a kisebb népességgel rendelkező országoknak kedvezne.

4.3. UNIÓ BŐVÍTÉSE

A bővítés kérdése már régóta az Unió asztalán van, ellenben az elmúlt években egyre nagyobb a nyomás az Unió országokon, hogy lépjenek a bővítéssel kapcsolatban. Az orosz-ukrán konfliktus adott egy újabb hatalmas nyomást az Unió bővítésére, hiszen a háború kitörte óta Ukrajna és Moldova is elnyerte a tagjelölt státuszt. Ugyanakkor Ukrajna ezt tovább fokozta azzal, hogy egy felgyorsított folyamatban szeretett volna az Unió tagjává válni. Ezek az események a már tagjelölt országok felháborodottságát okozták és kénytelen volt a Tanács újra és újra ülésezni a bővítések előrehaladásáról. Ezen ülések következményeként nyerte el Georgia is a tagjelölt státuszt 2023 decemberében.

Kirsch (2022) Ukrajna hirtelen kapott tagjelölt státusza nyomán megvizsgálta, hogyan hatna az erőviszonyokra egy Ukrajna méretű ország csatlakozása. Ukrajnának körülbelül 41 millió lakosa van, amely az EU-ban az ötödik legnépesebb országgá tenné. Kirsch (2022) tanulmányába foglalta továbbá Törökországot, akinek tagsági státusza van 1999 óta és Montenegrót, aki 2010-ben kvalifikált a tagsági státuszra, ellenben 2022-ben ő volt a legkisebb csatlakozásra váró ország. Továbbá megvizsgálta Moldovát és Georgiát is, mint kis országokat, ellenben ekkor Georgia még nem is volt tagjelölt, csak potenciális.

Ukrajna bővítése esetén egy EU28 scenárióban azt találta, hogy a Banzhaf index alapján a 18 legerősebb ország hatalma csökkenne. A legjelentősebben Spanyolország és Lengyelország befolyását érintené, hiszen ezen országok népessége áll a legközelebb Ukrajna népességéhez. Ez a hatalmi veszteség ellenben nem haladja meg egy esetben sem a 15%-os relatív változást. A legkisebb országok esetében pedig felmerül, hogy Írország és a nála kisebb országok hatalmi indexe növekszik, például Málta hatalma 4,55%-val változott.

Törökországot és Montenegrót is megvizsgálta tanulmányában, mivel az egyik a legnagyobb tagjelölt ország, majdnem 85 millió lakossal és a másik a legkisebb, 600 ezer lakossal. Törökország esetében minden nagyobb tagállam hatalmának csökkenése elérte a 20%-os változást és a kisebb országok befolyásának növekedése is erősebb, mint Ukrajna esetében. Ezt követően Montenegrónál arra az eredményre jutott, hogy a legkisebb 20 ország nyer a legtöbb hatalmat a Banzhaf index szerint. A közepes országok, mint Belgium

vagy Csehország is jól járnak egy 10%-os változással. Továbbá, Georgia és Moldova esetében mind az EU27 tagállam veszít a hatalmából, a legnagyobb veszteség a legkisebbek és a legkevesebb veszteség a legnagyobbakat éri.

Kirsch (2022) tanulmánya alapját képezi ezen dolgozatnak, ellenben az ország választások nem átfogóak. Kirschhel (2022) szemben sokkal mélyebben vizsgálja a dolgozat a csatlakozás menetét, kitér a regionális csatlakozásokra. Azaz, ha a Nyugat-Balkán egyik országa csatlakozik, akkor az egy olyan politikai erőt hordoz, amely segítségével a többi nyugat-balkáni ország is soron következő lehet. Törökország csatlakozása az EU27-hez sokkal kevésbé elképzelhető öt megelőző csatlakozások nélkül és ugyanez mondható el Ukrajnára. Továbbá, a dolgozat a Shapley-Shubik indexre is kiterjeszti a számításokat és a blokkoló kisebbség felállításának lehetőségét is tárgyalja.

Herne és Nurmi (1993) tanulmányukban Finnország, Svédország Norvégia és Ausztria csatlakozását vizsgálták meg az Európai Gazdasági Közösséghez, az 1993-ben hatályban lévő szabályok szerint. Ezek alapján mind a négy országnak kiválasztották a lakosságuk alapján a megfelelő súlyt és azt találták, hogy Ausztria csatlakozása leginkább Luxembourgnak és Svédországnak kedvezne. Továbbá, ha Svédországnak nem 5 hanem 4 szavazati súlyt ítélnék, akkor az Svédországnak, Dániának, Finnországnak és még Írországnak is előnyös lenne. Továbbá, Herne és Nurni (1993) is mindkét indexet felhasználták számításaikban és rávilágítottak a köztük húzódó különbségekre, ellenben mivel ezek nem drámai különbségek, mindkettő alkalmazását ajánlották.

Mylona (2007) a Nyugat-Balkán országait is megvizsgálta, amelyekben akkor Albániát, Montenegrót, Szerbiát, az akkori Makedóniát, Horvátországot és Bosznia-Hercegovinát vette be. Ekkor a Nizzai szabályok voltak hatályban, ellenben a 2004-es EU alkotmányban már megfogalmaztak a Tanács szavazatára egy reformot, így mindkét esetben is elvégezte a számításokat a Shapley-Shubik index alapján. Arra az eredményre jutott, hogy a Nizzai Szerződés alapján az EU hatékonysága drasztikusan gyengülne és a bővítést nem tanácsolja, amíg nincs a döntéshozatalban új reform. Az új reform számításai alapján a bővítés nem gyengítené a hatékonyságot ellenben a kisebb országok veszítenének a hatalmukból.

5. ELEMZÉS ÉS EREDMÉNYEK

A következő fejezet bemutatja az elemzés kibontakozását és az eredményeket. Először az Európai Unió aktuális erőviszonyainak felállítását vizsgáltam. Az Unióban az országok leginkább együttesen tudják akaratukat elérni, ennek érdekében az aktuális EU27-ben megfigyeltem különböző koalíciók hatalmi indexeit, amelyek politikailag relevánsak. Ezen eredményeket a két bővítési scenárióval hasonlítottam össze, elsősorban a nyugat-balkáni országokkal (EU33), majd a már EU33-hoz csatlakozó új tagjelölt államok esetével (EU36), amely tagállamok Ukrajna, Moldova és Georgia.

5.1. AKTUÁLIS ERŐVISZONYOK AZ EU27-BEN

Elsősorban megvizsgáltam a 2024-ben ismert Európai Unió erőviszonyainak állását a Tanács szavazati mechanizmusán keresztül. A 27 tagállam hatalmi indexeinek kiszámítására a normalizált Banzhaf indexet és Shapley-Shubik indexet használtam. Az indexek kiszámításához az Európai Unió népesség adatait az Eurostat nyílt forrású oldalán megtalálható adatbázisból töltöttem le, amelyet 2023. november 27-én frissítettek (Eurostat, 2023).

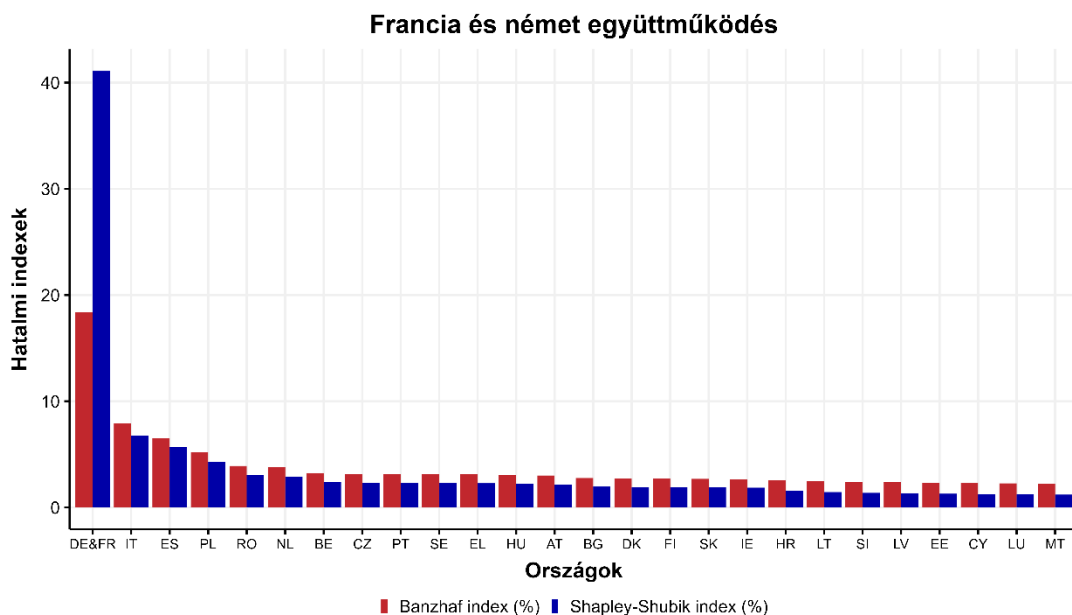
A Banzhaf index és a Shapley-Shubik index is hasonló eredményt mutatnak az EU27 esetében. A közöttük felmerülő különbség csupán a módszertani eltérés eredménye, ellenben az országok hatalmi sorrendjét egyformán határozták meg. Ez a hatalmi sorrend a népességi adatokkal is megegyezik, hiszen a legnagyobb lakossággal rendelkező országoknak van a legnagyobb hatalma.

4. táblázat: Az EU27 legnagyobb népességű országainak hatalmi indexei

Országok	Népesség (%)	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Németország	18,81%	12,21%	18,14%
Franciaország	15,18%	10,08%	13,60%
Olaszország	13,12%	8,77%	11,48%
Spanyolország	10,72%	7,69%	9,27%
Lengyelország	8,20%	6,21%	6,64%

A 4. táblázatban megfigyelhető, hogy Németországnak és Franciaországnak van a legnagyobb befolyása mindkét hatalmi index alapján, amely a Banzhaf index esetében Németországnak 12,21% és Franciaországnak 10,08%, illetve a Shapley-Shubik esetében Németországnak 18,14% és Franciaországnak 13,6%. Ezek a hatalmi értékek rendkívül kimagaslónak számítanak, akárcsak a két ország lakossági adatai, amelyek közösen az EU

lakosságának majdnem 34%-át teszik ki. A két ország hatalmi egyensúlyát, avagy egyensúlyozását az EU-ban francia-német tengelyként is nevezik. Ezen tengely jelenlétét bizonyítja, hogy a Bizottsághoz érkező javaslatok legnagyobb részben német vagy francia kezdeményezésekkel indulnak. Továbbá azt is érdemes kiemelni, hogy ezen két tagállam támogatása nélkül az EU-ban aligha lehet új szabályokat hozni és javaslatokat megszavazni. A lakossági adatokból megfigyelhető, hogy a blokkoló kisebbség, azaz az EU lakosságának 35%-a és legalább 4 tagállam támogatottságának eléréséhez, akár a két legkisebb ország támogatásával is képesek blokkoló kisebbséget alkotni és a többi 23 tagállam nem tudna megszavazni egy a kívánt javaslatot.

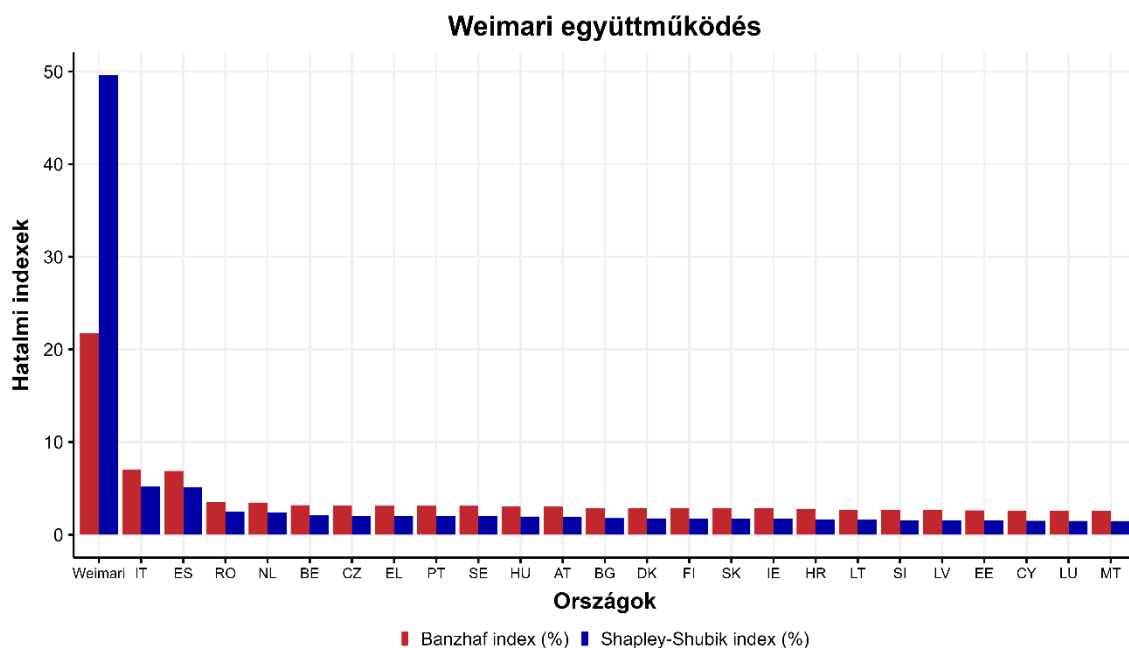


1. ábra: Francia és német együttműködés hatalmi indexekben kifejezve

A két tagállam befolyásának hatásosabb szemléltetése érdekében megvizsgáltam azt az esetet, amikor minden döntést együtt hoznak meg, azaz egy koalícióban állnak. Ez azt jelenti, hogy egy esetben sem szavaznak egymással ellentétesen. Az 1. ábrán látható, hogy a két index, habár sorrendben változatlan maradt a Shapley-Shubik index több mint duplájára értékelte ezt a felállást, mint a Banzhaf index. A különbség értéke leginkább a kis tagállamoknál egyenlítődik ki, mivel a Shapley-Shubik index kevesebb hatalmat ad nekik. A hatalmi indexek közötti eltérés a módszertani különbséget takarja. Ellenben, mindkét index alapján elmondható, hogy a két ország együttesen hatalmas befolyással bír az EU-ban, amelyet csak tovább fokoz a politikai és a gazdasági befolyásuk.

Németország és Franciaország hatalmát az EU-ban két déli állam közelíti: Olaszország és Spanyolország (lásd 4. táblázat). Lakosságuk és hatalmi indexeik is merőben meghaladják az EU országainak átlagos hatalmi indexét, amely a Banzhaf és a Shapley-Shubik esetében is 3,7%. Olaszország az EU alapító tagállamai közé tartozik, míg Spanyolország a kezdeti években csatlakozott az EU-hoz, mindkét ország jelentős befolyással bír, ellenben egyiküknek sem aspirációja az EU vezetése és vízióik szerint formálása, mint Franciaország vagy Németország esetében.

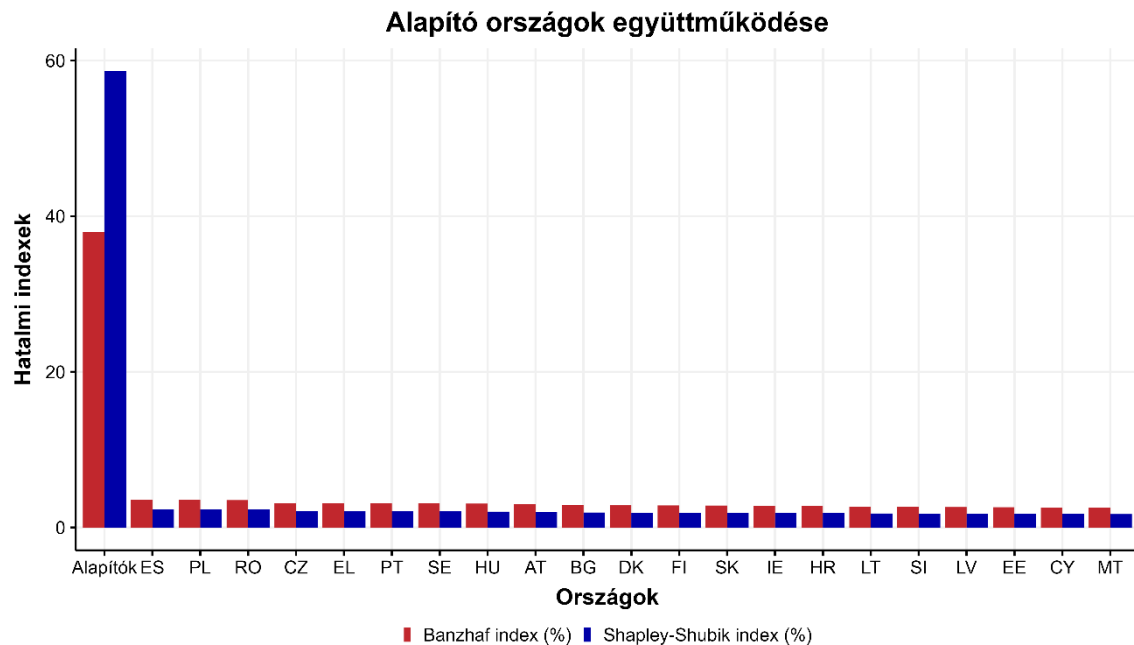
A következő legnagyobb hatalommal bíró ország Lengyelország (lásd 4. táblázat). Lengyelországnak lakosságát tekintve különös szerepe van az EU-ban, hiszen közelebb áll az EU nagyobb tagállamaihoz lakossági szempontból, ellenben mégsem tartozik az EU mag országába. Lengyelország nem alapító ország, csupán 2004 után felvett tag, illetve nem vezették be az eurót hivatalos pénznemüknek, így az Eurózóna külön döntéshozatalaiból is kimarad, ennek eredménye a valamilyen szintű perifériára szorulás. Mégis a hatalmi indexek alapján a Tanácsban az ötödik legnagyobb befolyással bíró tag.



2. ábra: Weimari együttműködés hatalmi indexekben kifejezve

Lengyelország különös helyzetére a két legnagyobb tagállam is felfigyelt. A jószomszédság fenntartása és Lengyelország nyugati integrációjának elősegítése érdekében 1991-ben Franciaországgal és Németországgal megalapították a weimari háromszöget, amely a három ország szoros együttműködését szorgalmazta és platformot teremtett az államvezetők és külügyminiszterek találkozóinak (The French Ministry for Europe and Fo-

reign Affairs, n. d.). A 2. ábra szemlélteti ezen három ország minden döntésben való együttműködésének eredményét. Nem meglepetés, hogy a többi országokhoz képest hatalmas befolyás koncentrálódik a kezükben. A Shapley-Shubik index alapján majdnem 50%-os a hatalmuk, míg a Banzhaf alapján több, mint 20%.



3. ábra: Alapító országok együttműködése hatalmi indexekben kifejezve

Az EU legnagyobb tagállamai közül három alapító tag. Ennek értelmében érdekes megfigyelni, hogy milyen jelentős hatalommal rendelkezik a kezdetben a hat alapító ország: Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország és Olaszország. A 3. ábra szemlélteti azt az esetet, amikor mind a hat alapító tagállam együtt szavaz, tehát egy koalíciót képeznek. Megfigyelhető, hogy a Banzhaf index alapján közel 40% a hatalmi indexük és a Shapley-Shubik index alapján 60%-os, míg minden más tagállam hatalmi indexe 1%-tól 4%-ig terjedő skálán mozog.

5. táblázat: Az EU27 közepes népességű országainak hatalmi indexei

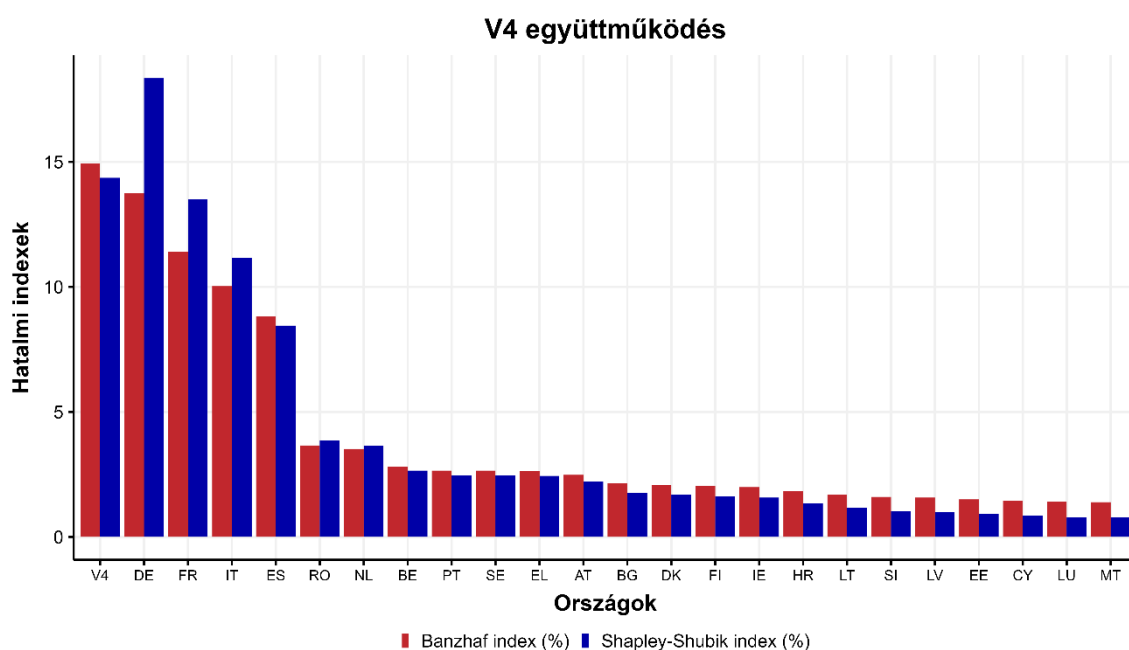
Országok	Népesség (%)	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Románia	4,25%	3,94%	3,81%
Hollandia	3,97%	3,79%	3,60%
Belgium	2,62%	3,08%	2,62%
Csehország	2,41%	2,97%	2,47%
Portugália	2,33%	2,93%	2,42%
Svédország	2,35%	2,93%	2,43%
Görögország	2,32%	2,92%	2,41%
Magyarország	2,14%	2,82%	2,28%
Ausztria	2,03%	2,76%	2,21%
Bulgária	1,44%	2,45%	1,78%
Dánia	1,32%	2,39%	1,70%
Finnország	1,24%	2,34%	1,65%
Szlovákia	1,21%	2,33%	1,63%
Írország	1,16%	2,30%	1,59%

Az 5. táblázatból leolvashatóak az EU közepes országainak hatalmi indexei. Ezen országok közelítenek egymáshoz úgy a lakossági adataikban, mind a hatalmukban, ellenben megfigyelhető, hogy sokkal kisebb hatalommal bírnak a döntések felett, mint a fent említett nagy tagállamok. Ennek következtében ezen országok érdekeiket az Unióban az egyhangú döntéshozatal mechanizmusa védi vagy a szuverenitásukat érintő kérdésekben a vétó lehetőségük. Továbbá, lakossági adataikból adódóan nem tudnának önmagukban, azaz nagyobb tagállam segítsége nélkül, blokkoló kisebbséget alkotni.

Az EU-ban ritkán fordul elő, hogy olyan döntéseket hoznak, amelyek szembe mennek a tagállamok akarataival, hiszen rendkívül sok olvasáson végigmegy egy javaslat, míg a Tanács szavazásához jut. Addig a pontig az érdekellentéteket már feloldják és a javaslat mindenki számára elfogadható formájához ér. Ellenben számos példa van arra, hogy a tagállamok kifejezetten nem támogatnak döntéseket és akkor már kulcsfontosságúvá válik a hatalmi indexük és a befolyásuk a szavazásra (Európai Tanács, 2024). Erre példaértékű Magyarország és Lengyelország tiltakozása a migrációs politikák EU szintű szabályozása ellen, illetve a halászatban specializálódó országok (Finnország, Olaszország) tiltakozása a halászat szabályozása ellen.

6. táblázat: Az EU27 kis népességű országainak hatalmi indexei

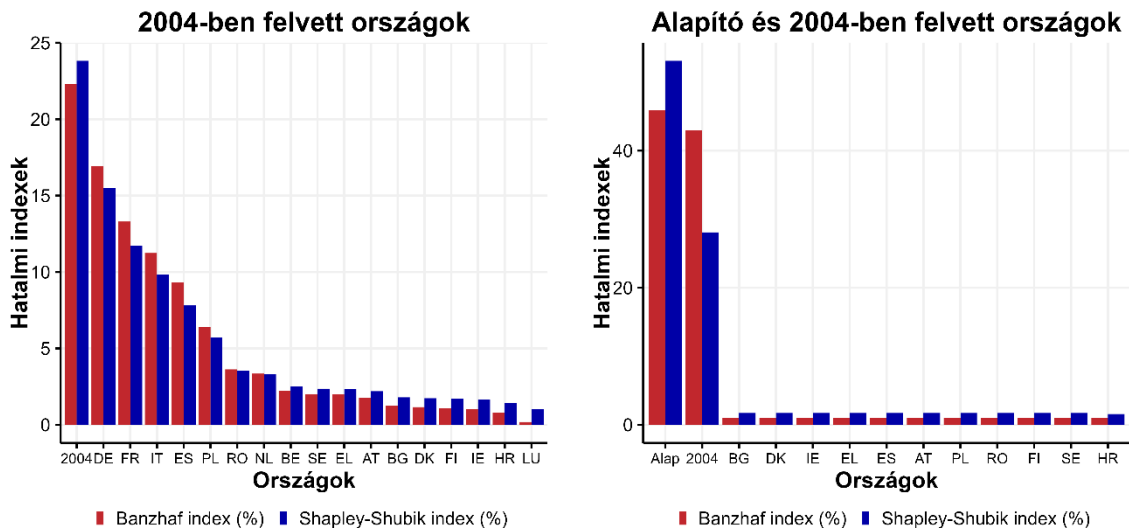
Országok	Népesség (%)	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Horvátország	0,86%	2,14%	1,37%
Litvánia	0,64%	2,02%	1,21%
Szlovénia	0,47%	1,93%	1,08%
Lettország	0,42%	1,90%	1,05%
Észtország	0,30%	1,84%	0,96%
Ciprus	0,21%	1,78%	0,89%
Luxemburg	0,15%	1,75%	0,85%
Málta	0,12%	1,74%	0,83%



4. ábra: A V4 együttműködés hatalmi indexekben kifejezve

A 6. táblázat szemlélteti a legkisebb népességű és legkisebb hatalmi indexekkel rendelkező országokat. A népességükhöz képest a hatalmi indexeik, annyival nagyobbak, mint amennyit a módszertan alapján a tagállami kvóta számít. Ellenben ez még mindig alig ad nekik hatalmat a döntéshozatalban. Érdekes lehet a kis tagállamoknál Luxemburg, aki lakossága ellenére nagyon meghatározó gazdasági szereplő az EU-ban és alapító tagállam is, így a befolyása a hatalmi indexek alapján kicsi, a valóságban számos szövetséges van és befolyása jelentősebb.

A kis és közepes tagállamok esetében is különböző koalíciók hatalmát mértem fel. A koalíciók közül Magyarország szemszögéből a legérdekesebbek a Visegrádi négyek (következőkben V4-ek) és a 2004 után csatlakozott országok hatalmi indexe. A V4-ek cso-



5. ábra: A 2004-ben felvett országok együttműködése, illetve a 2004-ben felvettek együttműködése szemben az alapító országok együttműködésével

portja Csehországot, Szlovákiát, Magyarországot és Lengyelországot foglalja magába. Az együttműködés pillére a közös politikai, gazdasági és diplomáciai érdekek képviselete és azok összehangolása (The Visegrad Group, 2006).

A 4. ábra szemlélteti a V4 országok koalíciókénti szavazásának eredményét. Az eredmények ellenben nem egyértelműek, hiszen a Shapley-Shubik index esetében Németországnak maradna a legnagyobb hatalmi indexe és őt követné a V4-ek csoportja. Ellenben a Banzhaf index esetében a sorrend fordított, azaz nem Németországnak lenne több hatalma, hanem a V4-eknek, akik minden döntés esetén együtt lépnek. A szakirodalom alapján a legtöbb szavazási helyzetben a két index ugyanazt a sorrendet adja (Freixas et al., 2012). Így sikerült példát mutatnom olyan helyzetre, ami a kivételek közé tartozik.

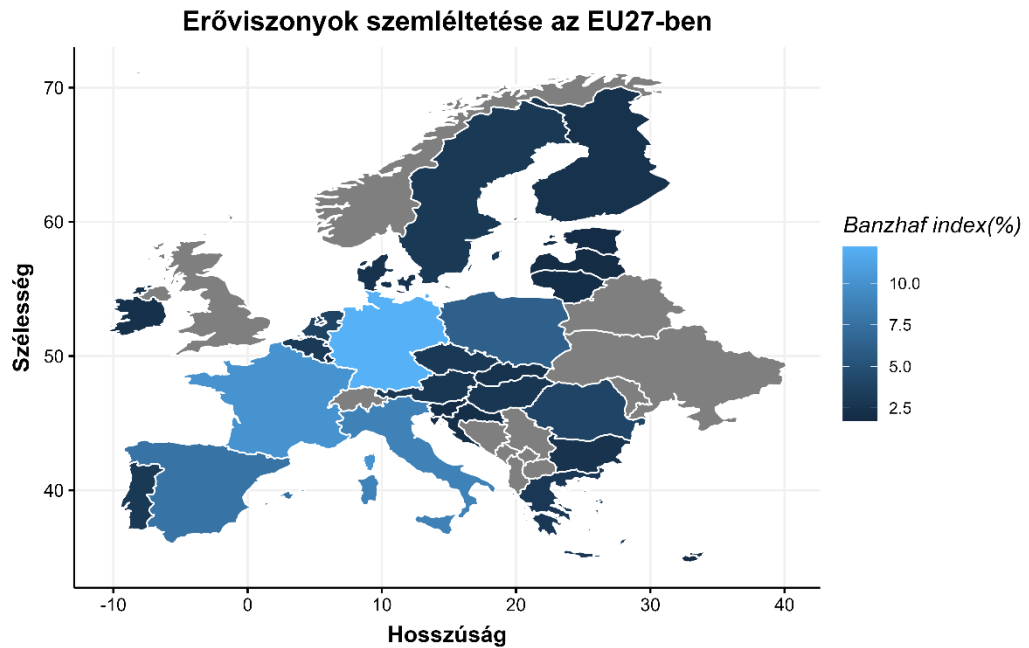
A 2004 után felvett országok vizsgálata érdekes abból a szempontból, hogy ők az első csoportos csatlakozói az Uniónak, illetve velük lépett életbe a ma ismert szavazati rendszer. A 2004-ben felvett országok Magyarországot, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát, Szlovéniát, Ciprust, Máltát, Észtországot, Litvániát és Lettországot foglalja magába. Ezen bővítés egyesítette a keleti blokkot Nyugat-Európával és véget ért Európa második világháború utáni megosztottsága. A 5. ábra két esetet szemléltet, elsőként, amikor a 2004-ben felvett tagállamok minden esetben együtt szavaznak és a többi tagállam külön-külön, illetve amikor a 2004-ben felvett tagállamok koalíciójával szemben a hat EU alapító tagállam is koalíciót alkot. Mindkét esetben megfigyelhető, hogy a 10 tagállamnak együttesen jelentős befolyása van, habár az alapító országok erősebb pólust képeznek. Továbbá fontos megemlíteni, hogy míg az alapító országok könnyen alkothatnak blokkoló

kisebbséget, a 2004-ben felvett 10 ország nem képes rá, mivel össznépességük csupán 16,12% az EU népességének.



6. ábra: Északi országok együttműködése hatalmi indexekben kifejezve

A tanulmányban továbbá egy regionális koalíciót vizsgáltam, az északi országokat, amely Finnországot, Svédországot, Észtországot, Litvániát, Lettországot és Dániát. Az északi országokat az elmúlt időben összekötötte az orosz-ukrán háború keltette feszültség és erősebb integrációra készítette az EU felé. Megvizsgáltam, hogy mekkora hatalommal bír ezen régió (lásd 6. ábra). A V4-ekhez hasonlóan ebben az esetben is egymásnak el-
lentmondó értékek születtek, míg a Shapley-Shubik index Németországnak biztosítja a legnagyobb hatalmat és az északiak csak Franciaországot és Olaszországot követik, addig a Banzhaf index alapján az északi országoknak van a legnagyobb hatalma.



7. ábra: Az EU27 erőviszonyainak szemléltetése

Összeségében, a jelenlegi Európai Unióban a legnagyobb hatalma Németországnak és Franciaországnak van (lásd 7. ábra). Ellenben, ha a tagállamok koalíciókat képeznek, akkor befolyásuk eléri és meg is haladhatja a legnépesebb tagállamokat. Habár azt is fontos szem előtt tartani, hogy a nagyobb népességgel rendelkező tagállamoknak sokkal könnyebb blokkoló kisebbséget alkotniuk és megakadályozniuk az általuk nem támogatott javaslatokat.

5.2. BŐVÍTÉS A NYUGAT-BALKÁN ORSZÁGAIVAL

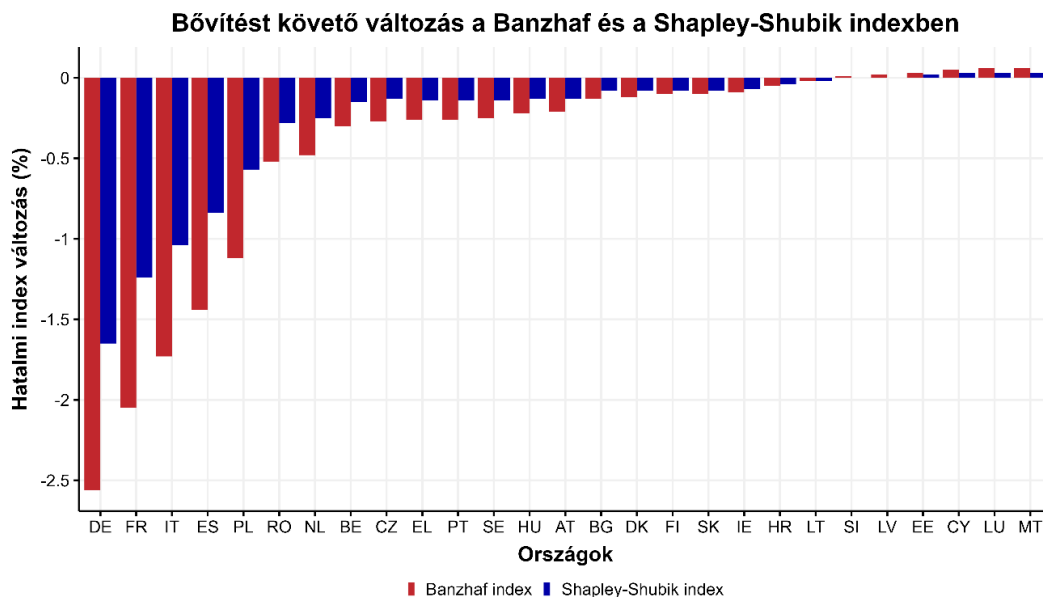
A következőkben a Tanács erőviszonyainak változását vizsgálom, ha bővül az EU a Nyugat-Balkán országaival. A Nyugat-Balkánon hat ország vár a csatlakozásra, amelyek Albánia, Montenegró, Koszovó, Szerbia, Bosznia-Hercegovina és Észak-Macedónia. Az országok demográfiai adatait az OECD adatbázisából használtam fel, amely 2021-es adatokra támaszkodnak (OECD, 2021).

A 3. mellékletben találhatóak a hatalmi indexek az össz EU33-ra vonatkozóan, amelyben a 7. táblázat szemlélteti a nyugat-balkáni országok hatalmi indexeit és népesség adatait. Látható, hogy rendkívül kis országokról van szó, így az EU össznépessége nem növekszik olyan jelentősen, csupán 3,9%-kal, emellett a tagállami kvóta 15-ről 19-re emelkedik. A csatlakozott országok kis népessége és a megemelkedett tagállami kvóta, azt eredményezte, hogy népességükhöz képest nagyobb a hatalmi indexük.

7. táblázat: A csatlakozott országok hatalmi indexei

Országok	Népesség (%)	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Szerbia	1,49%	2,36%	1,77%
Bosznia és Hercegovina	0,71%	2,04%	1,25%
Albánia	0,61%	2,00%	1,19%
Észak-Macedónia	0,45%	1,93%	1,08%
Koszovó	0,38%	1,91%	1,04%
Montenegró	0,13%	1,80%	0,87%

A 8. ábra szemlélteti a változást az EU27 hatalmi indexei és a bővült EU33 indexei között. Látható, hogy mindkét hatalmi index alapján a nagyobb népességű országok veszítenek a legtöbbet hatalmukból. Ennek magyarázata a fent említett eset, hogy az EU kisebb népességű országokkal bővült és az össznépesség kevésbé növekedett, mint a tagállami kvóta. Ennek eredményeképpen az új tag paradoxon jelensége figyelhető meg, amely alapján a bővítés hatására a tagállamok egyik részének csökken a hatalma, míg a másik részének nő. Tehát az EU33 esetében a kis népességű országoknak növekszik hatalma, míg a nagy népességűeknek csökken. Így a legkisebb népességű tagállamok a bővítés nyerteseinek mondhatóak, akiknek érdekében állhat a hatalmi indexek alapján a bővítés.



8. ábra: EU33 bővítést követő hatalmi index változás Banzhaf és Shapley-Shubik alapján is

A két index eredményei között ellenben megfigyelhető egy különbség. Lettország és Szlovénia különös helyzetbe kerülnek. A felvett országok nagy részének népessége ezen két ország népességéhez közelítenek, ezért míg a Banzhaf esetében Lettország 2 százalékponttal jár jobban és Szlovénia 1 százalékponttal, addig a Shapley-Shubik számításai alapján a hatalmi indexeik változatlanul maradnak. Azaz a Shapley-Shubik index alapján egyikük sem jár se rosszabbul, se jobban.

A következőkben azt vizsgáltam, hogy az EU27 esetében megfigyelt koalíciók hatalma, hogyan változik a bővítés után. Az eredményeket a 7. táblázat prezentálja a *Banzhaf* a normalizált Banzhaf jelölése, míg az *S-S* a Shapley-Shubik indexre utal. Látható, hogy a csatlakozás után minden koalíció veszít hatalmából és a legnagyobbat az alapító országok veszítenek a Banzhaf index és Shapley-Shubik index esetében is. A francia-német és a weimari együttműködők a következő vesztesei a bővítésnek, hiszen ismét a legnagyobb országokat tartalmazzák. A bővítés mivel egy koalíciónak sem kedvez és nem is semlegesen hat, így beszélhetünk az erősebb pólusok gyengülüléséről és egy polarizáltabb Unióról, ahol a kisebb államok több hatalommal rendelkeznek, mint az EU 27-ben.

8. táblázat: Koalíciók hatalmi indexei bővítés előtt és után

koalíciók	EU27		EU33		Különbség	
	Banzhaf	S-S index	Banzhaf	S-S index	Banzhaf	S-S index
Francia- és Németo.	18,35%	41,09%	13,98%	37,00%	-4,37%	-4,09%
Weimari háromszög	21,74%	49,60%	15,94%	46,68%	-5,80%	-2,92%
V4	14,93%	14,36%	12,49%	13,13%	-2,44%	-1,23%
2004-es felvettek	25,25%	26,76%	23,40%	23,25%	-1,85%	-3,52%
Alapítók	37,99%	58,64%	24,76%	53,35%	-13,23%	-5,29%
Északi országok	14,95%	10,72%	13,85%	10,05%	-1,10%	-0,67%

Összeségében elmondható, hogy a Nyugat-Balkán országainak csatlakozása következtében a legnagyobb népességű országok veszítenek a legtöbbet. Míg a legkisebb népességgel rendelkező államok több hatalomra tesznek szert, ilyen Luxemburg, Málta, Ciprus és Észtország, illetve Lettország és Szlovénia semleges (Shapley-Shubik index alapján). A megfigyelt koalíciók esetében is hatalomvesztésről beszélhetünk. Így végső soron kijelenthető, hogy az erőviszonyok a nagyobb tagállamoktól a kisebb tagállamok felé áramlanak, a megnövekedett tagállami kvóta és a kisebb népesség növekedés miatt.

5.3. UKRAJNA, MOLDOVA ÉS GEORGIA CSATLAKOZÁSA

Ukrajna és Moldova 2022-ben kapta meg tagjelölt státuszát, az orosz-ukrán háború nyomásának következtében. Ezen események erős hangot adtak a bővítésnek az Unióban és rá egy évre 2023 decemberében Georgiát is tagjelölt státusszal illették. Az orosz-ukrán háború okozta feszültségek az Unióban egyhangú támogatást biztosított Ukrajna számára és egy erős politikai erőt a bővítés tematizálására.

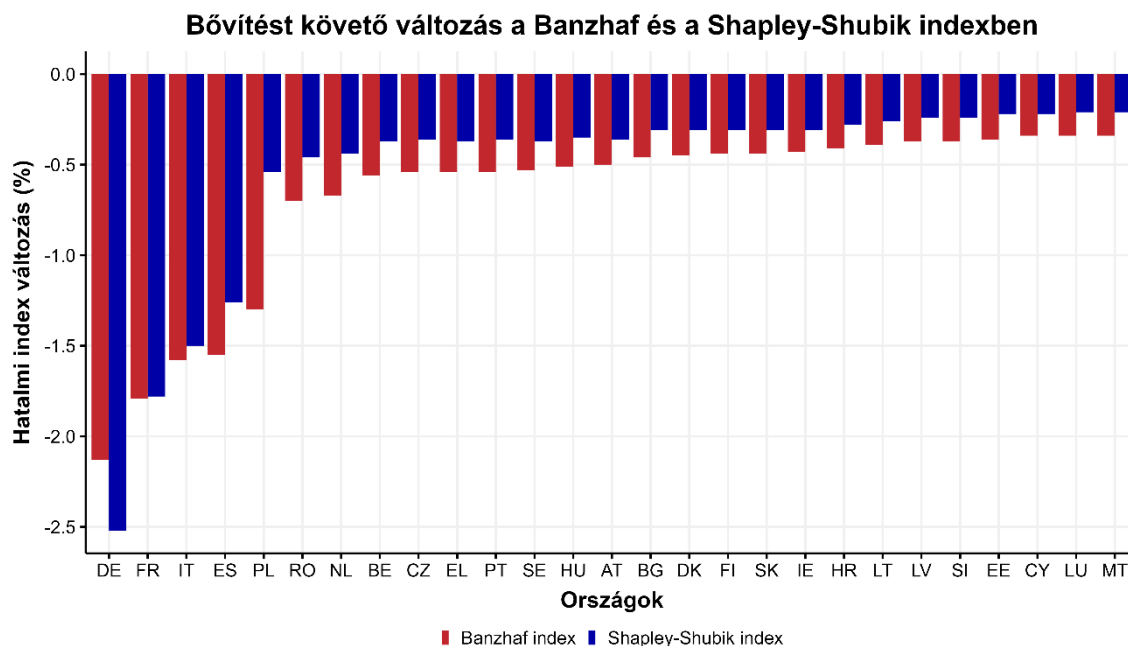
Ukrajna demográfiai helyzete és területi határai jelen pillanatban nehezen felbecsülhetők a háború következtében. A populáció adatai ellenben kulcsfontosságúak, így az elemzés során a dolgozat az Eurostat adatait használta, amely alapján 2022-ben közel 41 millió lakosa volt Ukrajnának. Moldovának 2023-ban pedig ugyanezen adatbázis szerint kicsit több mint 2 és fél millió. Georgiának 2023-ban 3,7 millió a népessége (Eurostat, 2023).

A 36 tagállamú EU-ban a tagállami kvóta 20-ra növekszik, míg az össznépeség 14,5%-kal nő az EU27-hez képest. A Nyugat-Balkán esetében ez a változás a népességben csupán 3,9%.

A 9. táblázat szemlélteti a 36 tagállamú Unió hét legnépesebb országát és az így alakult hatalmi indexeiket. A kialakult rendben Ukrajna az ötödik legnagyobb befolyással bíró ország az EU-ban, meghaladva 31 ország hatalmi indexét. Így Németország és Franciaország népességi súlya és hatalma is merőben csökken. Egy EU27 felállás esetében Németország és Franciaország össznépesége 34%-a az EU27-nek, ellenben egy EU36 esetében ez csupán 29,7%-ra csökken, míg szimplán a Nyugat-Balkán csatlakozással 32,71%-a az EU33 népességének.

9. táblázat: Az EU36 legnépesebb országainak lakossági adata és hatalmi indexei

Országok	Népesség (%)	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Németország	16,44%	10,08%	15,62%
Franciaország	13,26%	8,29%	11,82%
Olaszország	11,47%	7,19%	9,98%
Spanyolország	9,36%	6,14%	8,01%
Ukrajna	7,99%	5,40%	6,78%
Lengyelország	7,16%	4,91%	6,10%



9. ábra: EU36 bővítést követő hatalmi index változás Banzhaf és Shapley-Shubik alapján is

A 9. ábra szemlélteti az EU36 hatalmi indexek különbséget az EU27 tagállamainak hatalmi indexéhez képest. A Shapley-Shubik és a Banzhaf index alapján is a kezdetben nagyobb hatalmi indexszel rendelkező országok veszítenek a legtöbbet a csatlakozással. Megfigyelhető, hogy a Shapley-Shubik index alapján Németország lesz a legnagyobb vesztese, ennek a csatlakozásnak, őt követve Franciaország, Olaszország és Spanyolország. A Banzhaf index esetében a legnagyobb vesztesek közé tartozik még Lengyelország is. Továbbá, felmerül egy különbség a nyugat-balkáni országok csatlakozásához képest, hiszen ebben az esetben a kisebb tagállamok sem nyernek, hanem végső soron veszítenek az EU36 felállásában. Így ez a felállás már senkinek nem kedvezne az EU27 tagállamokból a hatalmi indexek alapján.

A 10. táblázat szemlélteti a csatlakozó országok hatalmi indexét. Megfigyelhető, hogy egy EU36 felállás, a nyugat-balkáni országoknak sem kedvez, hiszen mindannyian veszítenek a hatalmi indexeikből. A Banzhaf index esetében a nyugat-balkáni országok 30 százalékpont körül veszítenek, a legtöbbet Montenegró és Koszovó veszít, 38 százalékpontot. A Shapley-Shubik index alapján pedig Szerbiát 23 százalékpontos veszteség éri, míg a többi 5 országnak 24 százalékponttal lenne kevesebb hatalma.

10. táblázat: Az EU 36 bővítés országainak hatalmi indexei

Országok	Népesség (%)	Norm. Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Ukrajna	7,99%	5,40%	6,78%
Szerbia	1,35%	2,04%	1,54%
Georgia	0,73%	1,72%	1,08%
Bosznia-Hercegovina	0,64%	1,68%	1,01%
Albánia	0,56%	1,63%	0,95%
Moldova	0,49%	1,60%	0,90%
Észak-Macedónia	0,41%	1,55%	0,84%
Koszovó	0,35%	1,53%	0,80%
Montenegró	0,12%	1,41%	0,63%

A felállított koalíciók alakulását az újabb bővítés esetén a 11. táblázat szemlélteti. Az eredményekből leolvasható, hogy mindegyik koalíció egyaránt veszít a hatalmából. Továbbá, hasonlóan a balkáni országok csatlakozásánál, a legnagyobb országokat tartalmazó koalíciók veszítenek a legtöbbet. Ellenben ebben az esetben mivel a kisebb tagállamok is egyaránt veszítenek hatalmukból, a 2004-ben csatlakozott országok koalíciója is jelentősen csökken. A Banzhaf index esetében például a 2004-es országok hatalma többet csökken, mint a francia-német együttműködés hatalmi indexe, Shapley-Shubik esetében pedig megközelíti a 2004-es országok vesztesége a francia-német együttműködés veszteségét.

11. táblázat: Koalíciók hatalmi indexei bővítés előtt és után

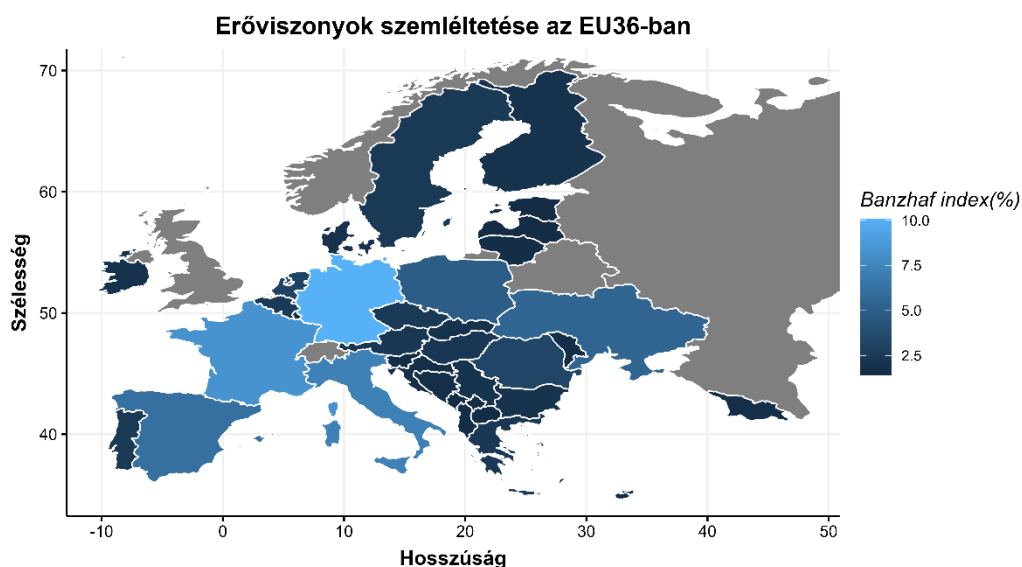
Koalíciók	EU27		EU36		Különbség	
	Banzhaf	S-S index	Banzhaf	S-S index	Banzhaf	S-S index
Francia és Németo.	18,35%	41,09%	14,59%	33,28%	-3,76%	-7,81%
Weimari háromszög	21,74%	49,60%	16,69%	47,42%	-5,05%	-2,18%
V4	14,93%	14,36%	11,53%	12,10%	-3,40%	-2,26%
2004-es felvettek	25,25%	26,76%	20,65%	19,26%	-4,60%	-7,50%
Alapítók	37,99%	58,64%	25,84%	53,65%	-12,15%	-4,99%
Északi országok	14,95%	10,72%	11,79%	8,22%	-3,16%	-2,50%

A 12. táblázat szemlélteti az EU33 és az EU36 koalícióinak különbségét, amelyen észrevehető, hogy az Ukrajna, Moldova, Georgia és Nyugat-Balkán egyszerre történő csatlakozása egyes koalíciókat pozitívan érintene, mint csupán a Nyugat-Balkán csatlakozás. Ezen koalíciók a nagyobb tagállamokat tartalmazó koalíciók, amelyek azért járnak

jobban az EU36 esetében, mert míg az EU33-nál a kisállamok nyernek, az EU36-ban mindenki veszít.

12. táblázat: Koalíciók hatalmi indexeinek különbsége a két bővítés között

Koalíciók	EU33		EU36		Különbségek	
	Banzhaf	S-S index	Banzhaf	S-S index	Banzhaf	S-S index
Francia- és Németo.	13,98%	37,00%	14,59%	33,28%	0,61%	-3,72%
Weimari háromszög	15,94%	46,68%	16,69%	47,42%	0,75%	0,74%
V4	12,49%	13,13%	11,53%	12,10%	-0,96%	-1,03%
2004-es felvettek	23,40%	23,25%	20,65%	19,26%	-2,75%	-3,99%
Alapítók	24,76%	53,35%	25,84%	53,65%	1,08%	0,30%
Északi országok	13,85%	10,05%	11,79%	8,22%	-2,06%	-1,83%



10. ábra: Erőviszonyok szemléltetése az EU36-ban

Összeségében, az EU36-ban Ukrajna nagyon erős pozíciót tartana (lásd 10. ábra). Az ötödik legnagyobb hatalommal bíró tagállam lenne, amelynek következményeit nehéz megbecsülni. Ezek mellett, minden más tagállam veszítene a hatalmából és a legnagyobb veszteség az eddig vezető országokat érné. Ez a veszteséges felállás és Ukrajna erős szerepe megkérdőjelezi, hogy valóban hányan támogatnák az EU36-ra bővülést, legalábbis ebben a szavazati rendszerben. Illetve az a kérdés is felmerül, hogy az Ukrajnát felkaroló politikai erő csak retorika jellegű vagy valóban eredményez előrelépést a bővítések kapcsán.

5.3.1. Kitekintés

Az EU27 tagállamoknak és a felállított koalícióknak sem kedvez a bővítés a hatalmi indexek alapján, így feltevődik a kérdés, hogy vajon szorgalmaznák-e az országok ebben a szavazási rendszerben a bővítést. Erre a kérdésre már érkezett is egy német-francia javaslat néven elterjedt reform felvetés, amely megváltoztatná a minősített többség definícióját (*Report of the franco-german working group on the EU institutional reform*, 2023). A reform alapján a tagállamok 60%-a kell majd szavazzon, és a népesség 60%-át kell lefedjék a szavazattal, ellenben a blokkoló kisebbség szabálya megmaradna. A reform változtatásai a kisebb tagállamoknak kedvezne. Ellenben, ezzel párhuzamosan csökkentenék az egyhangú döntéshozatalt igénylő területeket, amely a döntéshozatal hatékonyságát növelné, de a kisebb népességű tagállamok érdekérvényesítő képességét akadályozná. A kutatás továbbfejleszthető ezen reform megvizsgálásával és a bővítések ezen reform új szabályai szerinti számításával.

További fejlesztési lehetőség van a bővítés alanyainak koalíciós képzési lehetőségeiben. Azaz milyen országokkal állnának össze az új tagállamok és milyen erős koalíciókat tudnának képezni. Ez Ukrajna esetében lehet különösen kiemelkedő, hiszen az ő népességi adataival egy koalíciónak jelentős hatalmat tud biztosítani. Ezek mellett, a kutatást bővíteni lehet demográfiai projekciókkal a jövőre tekintve, amely az EU27, EU33 és EU36 esetében is érdekes lehet.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmányban arra kerestem a választ, hogy hogyan rendeződnek át az Európai Unió Tanácsában az erőviszonyok az Unió bővítésének hatására. A kérdés megválaszolása érdekében további két kérdést tettem fel. (1) Jelenleg milyen hatalommal bírnak az országok az Európai Unióban? (2) A politikailag releváns koalíciók milyen hatalommal rendelkeznek az EU27-ben? Végül soron a tanulmány célja ezen eredmények összehasonlítása a bővítés eredményeivel.

A tagállamok hatalmának felmérésére a játékelmélet módszereit alkalmaztam, amely alapján a szavazásban az a priori erő mérése volt a célom. Az a priori erő mérése Felsenthal és Machover (1997) által megfogalmazott I hatalom és P hatalom megközelítéssel dolgoztam. Ezen két megközelítés mérésére a két legelterjedtebb mérőszámot választottam a Banzhaf indexet és Shapley-Shubik indexet. A két index segítségével számszerűsítettem az országok befolyását a Tanács szavazására.

A tanulmányban két bővítési scenáriót figyeltem meg. Elsőként, a nyugat-balkáni országok csatlakozását vizsgáltam, amely eredményeként az EU 33 tagállammal fog rendelkezni. Ezt követően, az EU33-hoz való csatlakozását vizsgáltam Ukrajna, Moldova és Georgiának, amikor már 36 tagállamú Unióról beszélhetünk.

A kutatásban arra az eredményre jutottam, hogy a nagy országok veszítenek a legtöbbet a hatalmukból az EU33 és az EU36 esetében is. Ellenben az EU33-nál megjelenik az új tag paradoxonként ismert jelenség, amely azt jelenti, hogy míg a nagy országok hatalma csökken, addig a legkisebb népességgel rendelkező országok hatalma nő. Így elmondható, hogy a Nyugat-Balkánnal való bővítés kedvezne a legkisebb országoknak, míg negatívan hatna a nagy országokra.

Az EU36 esete ellenben minden ország számára veszteséges. A veszteségek mellett Ukrajna rendkívül erős pozícióba kerülne, az ötödik legnagyobb hatalommal rendelkező ország lenne. Egy új tagállam ilyen méretű hatalma új dinamikákat eredményezhet az erőviszonyokban az EU-ban.

A vizsgált koalíciók esetében is hatalom vesztésről beszélhetünk mindkét bővítés esetében. A legnagyobb veszteség az alapítókat, a francia-német tengelyt és a weimari háromszöget éri, mivel ezekben a koalíciókban vannak a legnagyobb tagállamok. Továbbá, összehasonlítottam az EU33 és EU36 koalícióinak értékét, amely alapján a nagy tagállamoknak jobban kedvezne egy EU36-os bővítés. Ennek magyarázata, hogy az EU33-ban a

népesség csupán 3,9%-kal növekszik, ellenben a tagállami kvóta négygyel, tehát több tagállamra van szükség egy javaslat megszavazásához, míg a népességi adatok változása kis mértékű. Ez a felállás kedvez a kisépességű tagállamoknak, akik hatalma a tagállami kvóta szüksége miatt megnövekedett. Az EU36 esetében pedig a népesség 14,5%-kal nő, azaz az országok lakossági súlya jelentősen csökken az EU33-hoz képest. Ellenben tagállami kvótájuk kevésbé, hiszen az EU33-ban a kvóta 19, míg az EU36 esetében 20. Ennek következtében, az EU36-ban már a kisépességű országok is rosszul járnak.

A vizsgált koalícióknál a módszertan szempontjából fontos kiemelni, hogy olyan eredményekre jutottam, amelyekben a Banzhaf index és a Shapley-Shubik index egymásnak ellentmondanak, azaz nem ugyanazt a sorrendet hozták ki sem a V4, sem az északi országok esetében. A V4 esetében a Banzhaf index szerint a koalíció a legerősebb és a Shapley-Shubik index szerint Németországot követve a legerősebbek. Hasonló az északi országoknál is, míg a Banzhaf esetében az északi országoknak van a legnagyobb hatalmi indexe, addig a Shapley-Shubik alapján csupán csak negyedik a hatalmi sorrendben.

Összességében, az Európai Unió bővítése esetén a nagy tagállamok veszítenek a legtöbb hatalmukból. Míg, ha csupán a kis népességű országokkal bővül az Unió, mint a Nyugat-Balkán esetében, akkor a legkisebb népességű országok jól járnak. Az erőviszonyokat leginkább Ukrajna csatlakozása módosítja, hiszen a csatlakozott országok közül ő lép be a vezető tagállamok közé, a hatalmi indexek alapján.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Banzhaf, J. F. (1965). Weighted Voting Doesn't Work: A Mathematical Analysis. *Rutgers Law Review*, 19, 317–343.
- Bendiek, A. (2008). *EU foreign policy perspectives: A call for the revival of the Weimar Triangle* (SWP Comments 20/2008). Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP).
<https://hdl.handle.net/10419/256063>
- Brams, S. J., & Affuso, P. J. (1976). Power and size: A new paradox. *Theory and Decision*, 7(1), 29–56. <https://doi.org/10.1007/BF00141101>
- Brams, S. J., & Affuso, P. J. (1987). New Paradoxes of Voting Power on the EC Council of Ministers. *Electoral Studies*, 4:2, 135–139.
- Coleman, J. S. (1971). Control of collectives and the power of a collectivity to act. *Social Choice*, 192–225.
- Európai Parlament. (2023a). *A Nyugat-Balkán*. Európai Parlament.
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/168/a-nyugat-balkan>
- Európai Parlament. (2023b). *Az Európai Tanács*.
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/23/the-european-council>
- Európai Tanács. (2022). *Minősített többség*. <https://www.consilium.europa.eu/hu/council-eu/voting-system/qualified-majority/>
- Európai Tanács. (2024). *Keresés a szavazási eredményekben*.
<https://www.consilium.europa.eu/hu/general-secretariat/corporate-policies/transparency/open-data/voting-results/?ActType=0&ActNumber=&DocNumber=&InterinstNumber=&Title=&DateFrom=&DateTo=&Session=0&CouncilAction=0&VotingRule=0&VotingProcedure=0&PolicyArea=0&Country=0&VoteAgainst=on>

Európai Tanács. (2023a). *Törökország*.

<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/enlargement/turkey/>

Európai Unió. (é. n.-a). *Az Európai Unió története 1945-től 1959-ig*. Elérés 2024. április 7., forrás https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_hu

Európai Unió. (é. n.-b). *Az Európai Unió története 2000-től 2009-ig*. Elérés 2024. április 7., forrás https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_hu

Eurostat. (2023). *Population change—Demographic balance and crude rates at national level*.

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_gind/default/table?lang=en

Felsenthal, S. D., & Machover, M. (1997). The Weighted Voting Rule in the EU's Council of Ministers, 1958-95: Intentions and Outcomes. *Electoral Studies*, 16(1), 33–47.

Felsenthal, S. D., & Machover, M. (1998). *The measurement of voting power: Theory and practice, problems and paradoxes*.

Felsenthal, S. D., & Machover, M. (2004). A priori voting power: What is it all about? *Political Studies Review*, 2(1), 1–23.

Freixas, J., Marciniak, D., & Pons, M. (2012). On the ordinal equivalence of the Johnston, Banzhaf and Shapley power indices. *European Journal of Operational Research*, 216(2), 367–375. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2011.07.028>

Göllner, R. (2017). The Visegrád Group – A Rising Star Post-Brexit? Changing Distribution of Power in the European Council. *Open Political Science*, 1, 1–6. <https://doi.org/10.1515/openps-2017-0001>

- Herne, K., & Nurmi, H. (1993). The Distribution of A Priori Voting Power in the EC Council of Ministers and the European Parliament. *Scandinavian Political Studies*, 16(3), 269–284. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9477.1993.tb00041.x>
- Kaeding, M., & Selck, T. J. (2005). Mapping out Political Europe: Coalition Patterns in EU Decision-Making. *International Political Science Review / Revue internationale de science politique*, 26(3), 271–290.
- Kirsch, W. (2022). The distribution of power within the EU: perspectives on a Ukrainian accession and a Turkish accession. *International Economics and Economic Policy*, 19(2), 401–409. <https://doi.org/10.1007/s10368-022-00541-w>
- Kóczy, Á. L. (2010). Strategic Aspects of the 1995 and 2004 EU Enlargements. *Group Decision and Negotiation*, 19(3), 267–277. <https://doi.org/10.1007/s10726-009-9161-2>
- Kóczy, Á. L. (2016). Power Indices When Players can Commit to Reject Coalitions. *Homo Oeconomicus*, 33(1), 77–91. <https://doi.org/10.1007/s41412-016-0002-7>
- Kóczy, Á. L. (2019). Döntési befolyás az Európai Unió Tanácsában: Mit hozhat a Brexit? *Alkalmazott Matematikai Lapok*, 36, 287–293. <https://doi.org/10.37070/AML.2019.36.2.13>
- Kóczy, Á. L. (2021). Brexit and Power in the Council of the European Union. *Games*, 51(12).
- Lang, K.-O., & Schwarzer, D. (2011). *Consolidating the Weimar Triangle: European policy functions of German-Polish-French co-operation* (SWP Comments 30/2011). Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP). <https://hdl.handle.net/10419/256168>
- Maurice, P. (2022). *The Weimar Triangle Three Decades After Its Foundation: Review and Prospects*. <https://policycommons.net/artifacts/2288010/the-weimar-triangle-three-decades-after-its-foundation/3048133/>

- Mylona, E. (2007). *The Impact of the Accession of the Western Balkan Countries on Voting and Coalition Formation within the European Council of Ministers*.
- Nordic Co-operation. (é. n.). *History of the Nordic Council of Ministers*. Elérés 2024. április 7., forrás <https://www.norden.org/en/information/history-nordic-council-ministers>
- OECD. (2021). *Multi-dimensional Review of the Western Balkans: Assessing Opportunities and Constraints*. OECD. <https://doi.org/10.1787/4d5cbc2a-en>
- Penrose, L. S. (1946). The elementary statistics of majority voting. *Journal of the Royal Statistical Society*, 109(1), 53–57.
- Petróczy, D. G., Rogers, M. F., & Kóczy, Á. L. (2019). Tagkilépések és a magyar befolyás változása az Európai Unió Tanácsában. *Alkalmazott Matematikai Lapok*, 36, 65–81.
- Plóciennik, S. (2020). *The Weimar Triangle Returns: Prospects for Cooperation between France, Germany, and Poland*. 19(1449).
- Report of the franco-german working group on the EU institutional reform*. (2023). <https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2023/09/19/Paper-EU-reform.pdf>
- Shapley, L. S., & Shubik, M. (1954). A Method for Evaluating the Distribution of Power in a Committee System. *American Political Science Review*, 48(3), 787–792. <https://doi.org/10.2307/1951053>
- Szczypińska, A. (2018). Who Gains More Power in the EU after Brexit? *Czech Journal of Economics and Finance*, 68(1), 18–33.
- The French Ministry for Europe and Foreign Affairs. (é. n.). *The Weimar Triangle*. France Diplomacy - Ministry for Europe and Foreign Affairs. Elérés 2024. április 8., forrás <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/poland/the-weimar-triangle/>

- The Visegrad Group. (2006, szeptember 20). *A visegrádi csoport története* [Text]. (C) 2006-2010, International Visegrad Fund. <https://www.visegradgroup.eu/tortenelem>
- Turnovec, F. (1998). Monotonicity of Power Indices. In T. J. Stewart & R. C. van den Honert (Szerk.), *Trends in Multicriteria Decision Making: Proceedings of the 13th International Conference on Multiple Criteria Decision Making, Cape Town, South Africa, January 1997* (o. 199–214). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-45772-2_17
- Walsch, C. (2014). Visegrad Four in the European Union. An efficient regional cooperation scheme? *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 23(1–2), 25–41.

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: AZ EU27 LAKOSSÁGI ADATAI ÉS HATALMI INDEXEI

Országok	Lakosság (%)	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Németország	18,81%	12,21%	18,14%
Franciaország	15,18%	10,08%	13,60%
Olaszország	13,12%	8,77%	11,48%
Spanyolország	10,72%	7,69%	9,27%
Lengyelország	8,20%	6,21%	6,64%
Románia	4,25%	3,94%	3,81%
Hollandia	3,97%	3,79%	3,60%
Belgium	2,62%	3,08%	2,62%
Csehország	2,41%	2,97%	2,47%
Portugália	2,33%	2,93%	2,42%
Svédország	2,35%	2,93%	2,43%
Görögország	2,32%	2,92%	2,41%
Magyarország	2,14%	2,82%	2,28%
Ausztria	2,03%	2,76%	2,21%
Bulgária	1,44%	2,45%	1,78%
Dánia	1,32%	2,39%	1,70%
Finnország	1,24%	2,34%	1,65%
Szlovákia	1,21%	2,33%	1,63%
Írország	1,16%	2,30%	1,59%
Horvátország	0,86%	2,14%	1,37%
Litvánia	0,64%	2,02%	1,21%
Szlovénia	0,47%	1,93%	1,08%
Lettország	0,42%	1,90%	1,05%
Észtország	0,30%	1,84%	0,96%
Ciprus	0,21%	1,78%	0,89%
Luxemburg	0,15%	1,75%	0,85%
Málta	0,12%	1,74%	0,83%

2. MELLÉKLET: AZ EU33 LAKOSSÁGI ADATAI ÉS HATALMI INDEXEI

Országok	Lakosság	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Németország	18,10%	9,65%	16,49%
Franciaország	14,61%	8,03%	12,36%
Olaszország	12,63%	7,04%	10,44%
Spanyolország	10,31%	6,25%	8,43%
Lengyelország	7,89%	5,09%	6,07%
Románia	4,09%	3,42%	3,53%
Hollandia	3,82%	3,31%	3,35%
Belgium	2,52%	2,78%	2,47%
Csehország	2,32%	2,70%	2,34%
Svédország	2,26%	2,68%	2,29%
Portugália	2,25%	2,67%	2,28%
Görögország	2,23%	2,66%	2,27%
Magyarország	2,06%	2,60%	2,15%
Ausztria	1,95%	2,55%	2,08%
Szerbia	1,49%	2,36%	1,77%
Bulgária	1,38%	2,32%	1,70%
Dánia	1,27%	2,27%	1,62%
Finnország	1,19%	2,24%	1,57%
Szlovákia	1,17%	2,23%	1,55%
Írország	1,11%	2,21%	1,52%
Horvátország	0,83%	2,09%	1,33%
Bosznia-Hercegovina	0,71%	2,04%	1,25%
Litvánia	0,61%	2,00%	1,19%
Albánia	0,61%	2,00%	1,19%
Szlovénia	0,45%	1,94%	1,08%
Észak-Macedónia	0,45%	1,93%	1,08%
Lettország	0,40%	1,92%	1,05%
Koszovó	0,38%	1,91%	1,04%
Észtország	0,29%	1,87%	0,98%
Ciprus	0,20%	1,83%	0,92%
Luxemburg	0,14%	1,81%	0,88%
Málta	0,12%	1,80%	0,86%
Montenegró	0,13%	1,80%	0,87%

3. MELLÉKLET: AZ EU36 LAKOSSÁGI ADATAI ÉS HATALMI INDEXEI

Országok	Lakosság	Normalizált Banzhaf index (%)	Shapley-Shubik index (%)
Németország	16,44%	10,08%	15,62%
Franciaország	13,26%	8,29%	11,82%
Olaszország	11,47%	7,19%	9,98%
Spanyolország	9,36%	6,14%	8,01%
Ukrajna	7,99%	5,40%	6,78%
Lengyelország	7,16%	4,91%	6,10%
Románia	3,71%	3,24%	3,35%
Hollandia	3,47%	3,12%	3,16%
Belgium	2,29%	2,52%	2,25%
Csehország	2,11%	2,43%	2,11%
Svédország	2,05%	2,40%	2,06%
Portugália	2,04%	2,39%	2,06%
Görögország	2,03%	2,38%	2,04%
Magyarország	1,87%	2,31%	1,93%
Ausztria	1,77%	2,26%	1,85%
Szerbia	1,35%	2,04%	1,54%
Bulgária	1,26%	1,99%	1,47%
Dánia	1,16%	1,94%	1,39%
Finnország	1,08%	1,90%	1,34%
Szlovákia	1,06%	1,89%	1,32%
Írország	1,01%	1,87%	1,28%
Horvátország	0,75%	1,73%	1,09%
Georgia	0,73%	1,72%	1,08%
Bosznia és Hercegovina	0,64%	1,68%	1,01%
Litvánia	0,56%	1,63%	0,95%
Albánia	0,56%	1,63%	0,95%
Moldova	0,49%	1,60%	0,90%
Szlovénia	0,41%	1,56%	0,84%
Észak-Macedónia	0,41%	1,55%	0,84%
Lettország	0,37%	1,53%	0,81%
Koszovó	0,35%	1,53%	0,80%
Észtország	0,27%	1,48%	0,74%
Ciprus	0,18%	1,44%	0,67%
Luxemburg	0,13%	1,41%	0,64%
Montenegró	0,12%	1,41%	0,63%
Málta	0,11%	1,40%	0,62%